

Lisabonská strategie pro růst a zaměstnanost

Zpráva skupiny odborníků pod předsednictvím Wima Koka

Listopad 2004

Evropská rada požádala na svém zasedání v Bruselu v březnu 2004 Evropskou komisi, aby zřídila skupinu špičkových expertů pod vedením Wima Koka, která vypracuje nezávislý příspěvek k hodnocení poločasu Lisabonské strategie. Tým dostal za úkol vypracovat zprávu a v ní načrtnout strategii, která by umožnila evropským ekonomikám, aby lisabonské cíle splnily. Skupina měla být obsazena experty, kteří reprezentují zájmy všech zainteresovaných. Zpráva měla být vypracována nejpozději do 1. listopadu 2004 a následně zveřejněna.

Složení komise:

Wim Kok (předseda), bývalý ministerský předseda Nizozemska,

Romain Bausch, prezident a CEO společnosti SES Global (Lucembursko),

Niall FitzGerald, generální ředitel agentury Reuters, předseda Transatlantického hospodářského dialogu,

Antonio Gutiérrez Vegara, člen španělského parlamentu,

Will Hutton (zpravodaj), výkonný ředitel Work Foundation,

Anne-Marie Idrac, prezidentka a generální ředitelka Régie autonome des transports parisiens (RATP),

Wanja Lundby-Wedin, prezidentka Konfederace švédských odborů (LÖ),

Thomas Mirow, bývalý hamburský senátor, nyní ekonomický poradce na volné noze,

Bedřich Moldán, vedoucí ekologického centra Univerzity Karlovy v Praze,

Luigi Paganetto, profesor mezinárodních ekonomických vztahů (Univerzita Řím Tor Vergata),

Dariusz Rosati, profesor ekonomických věd, od června 2004 člen Evropského parlamentu,

Veli Sundbäck, senior viceprezident Nokia, Finsko,

Friedrich Verzetnitsch, předseda Rakouského odborového svazu (ÖGB), člen rakouské Národní rady.

Tým pracoval od března do října 2004. Šestkrát se sešel a své poznatky předložil Komisi 3. října.

Shrnutí zprávy:

V březnu 2000 si šéfové států a vlád vytyčili cíl, že se Evropská unie stane do roku 2010 "nejvíce konkurenceschopným a nejdynamičtějším, na znalostech založeným hospodářským prostorem světa" - "hospodářským prostorem, který je schopný dosáhnout trvalého hospodářského růstu, s početnějšími a lepšími pracovními místy a větší soudržností", a který bude současně ohleduplný vůči životnímu prostředí. Lisabonská strategie, jak se tento plán všeobecně nazývá, je v podstatě soubor navzájem se ovlivňujících reforem. Opatření jednoho členského státu, zní hlavní argument, budou mnohem účinnější, když se o ně zasadí i další členské státy.

Pomalý pokrok mají však na svědomí především sama Evropská unie a její země. V mnoha oblastech Lisabonu bylo totiž opomenuto, že k provedení reforem je třeba odpovídajícího tlaku. Důvody neutěšené bilance jsou různé: příliš rozbujelá agenda, nedostatečná koordinace, protichůdné priority. Klíčovou roli sehrál nedostatek rozhodné politické akce.

Lisabonská strategie je dnes dokonce ještě naléhavější - rozdíly v růstu se v porovnání se Severní Amerikou a Asií zvětšují a Evropa navíc čelí problému stále menšího přírůstku obyvatel a stárnutí populace. Času není nazbyt, na sebeuspokojení není místo. Ztracenou dobu je třeba dohnat lepší implementací navržených kroků.

Pokud opravdu chceme, aby se růstové a hospodářské cíle Lisabonu staly skutečností, musíme se zapojit úplně všichni. Všichni musejí táhnout za jeden provaz. To vyžaduje nejen silné politické angažmá evropských institucí a členských států, ale také širší a hlubší účast obyvatel kontinentu. Musí se prosadit poznatek, že občanům bude jen ku prospěchu, když budou evropské národy spolupracovat.

Stále platí, že každý jednotlivý prvek Lisabonské strategie napomáhá celkovému zdatu. Posílení hospodářského růstu a zaměstnanosti je předpokladem pro zajištění sociální soudržnosti a udržitelného rozvoje životního prostředí. Obojí může zase napomoci většímu růstu a zaměstnanosti.

Aby se mohl zvýšit v Evropě životní standard, musí být růst zaměstnanosti a produktivity urychlen celou řadou reformních politik. Je nutné vytvořit takový makroekonomický rámec, který co nejvíce podpoří růst, poptávku a zaměstnanost. Silnější růst a více pracovních míst nepřinese žádné dílčí opatření. Tento cíl vyžaduje soubor vzájemně propojených iniciativ a strukturálních změn, které umožní rozvinout potenciál, který má Evropská unie bezesporu k dispozici.

Nezbytná jsou opatření v následujících pěti oblastech:

Znalostní společnost - udělat z Evropy atraktivní adresu pro badatele a vědce, učinit absolutní prioritu z R & D a zasadit se o maximální využívání informačních a komunikačních technologií (ICT).

Vnitřní trh - dokončit vnitřní trh pro volný trh zboží a kapitálu, urgentně vytvořit jednotný trh poskytování služeb.

Hospodářské klima - snížit celkovou administrativní zátěž, zlepšit kvalitu právních předpisů, urychlit proces zakládání podniků a vytvořit podnikatelsky příznivé prostředí.

Pracovní trh - urychleně poslechnout doporučení Evropského expertního týmu pro politiku zaměstnanosti, vypracovat strategie celoživotního vzdělávání a aktivního stárnutí, podpořit partnerství pro růst a zaměstnanost.

Ekologická udržitelnost - rozšiřovat ekologické inovace, převzít vůdčí roli v ekoprůmyslu a provádět takovou politiku, která povede zvýšením eko-efektivity k dlouhodobému a udržitelnému růstu produktivity.

Jednotlivé členské státy sice dosáhly v tom či onom oboru pokroku, ale žádné zemi se dosud nepodařilo, aby byla úspěšná na celé široké frontě. Pokud chce Evropa svých cílů skutečně dosáhnout, musí se začít podstatně více snažit.

V jednotlivých členských státech se musí začít vést takové národní politiky, které budou - podepřeny vhodným celoevropským rámcem - přihlížet k dílčím zájmům jednotlivých zemí a stanou se tak součástí organizovanějšího a důraznějšího postupu. Evropská komise musí být připravena informovat jasně a přesně o úspěších a selháních v každém členském státě. Národní a unijní politiky, včetně rozpočtů, musejí lépe odrážet priority Lisabonské strategie.

Aby bylo zaručeno, že členské země ponesou svou vlastní zodpovědnost, je třeba Lisabonskou strategii nově zacílit a sledovat tři akční linie: Více koherence a konzistence mezi politikami a zúčastněnými stranami, zlepšení realizace celého procesu při zapojení národních parlamentů a sociálních partnerů, srozumitelnější komunikace o cílech a úspěších.

Skupina špičkových odborníků dále navrhuje:

- aby se vedoucí role v prosazování Lisabonské strategie chopila Evropská rada,
- aby členské státy vypracovaly národní programy, kterými se zavážou k reformám a zapojí do tohoto procesu občany a zainteresované strany,
- aby Evropská komise pokrok hodnotila, informovala o něm, usnadňovala ho a podporovala svými politikami a kroky,
- aby Evropský parlament převzal aktivní roli při sledování dosažených výsledků,
- aby evropští sociální partneři dbali na svou zodpovědnost a při prosazování Lisabonské strategie aktivně spolupracovali.

Předpokladem pro to, aby se růst a zaměstnanost zvýšily a podepřely tak evropský sociální model, je silné, rozhodné a přesvědčivé politické vedení. Členské státy a Komise musejí výrazně zesílit úsilí na dosažení změn. Mnohem větší důraz musí být věnován snaze o zapojení sociálních partnerů a získání podpory občanů. Lidé musejí pochopit, proč má Lisabon význam pro každého Evropana.

Evropa si vytvořila zřetelný hospodářský a sociální model, který spojuje produktivitu, sociální soudržnost a stále více povinnost ekologické udržitelnosti. Pokud se podaří přeorientovat Lisabonskou strategii pro růst a zaměstnanost tak, jak to navrhuje tato zpráva, otevírají se před evropským hospodářským a sociálním modelem nové obzory.

Kapitola I

Proč Lisabon?

Úvod

V březnu 2000 se šéfové států a vlád v té době 15 členských států Evropské unie na lisabonském jarním zasedání Evropské rady dohodli, že by se EU měla zavázat k vyššímu růstu a zaměstnanosti, aby tímto způsobem podepřela sociální soudržnost a udržitelný rozvoj životního prostředí. Americká ekonomika, posílená vznikem tzv. nové znalostní ekonomiky a svým prvenstvím v oblasti informačních a komunikačních technologií (ICT), nabrala na tempu, kterému stačily jen ty nejlepší evropské ekonomiky. Evropa, pokud si přála zachovat svůj sociální model a dále nabízet svým občanům šance, zaměstnání a odpovídající kvalitu života, musela začít jednat - také vzhledem k rostoucímu konkurenčnímu tlaku z Asie a nízkému přírůstku evropského obyvatelstva. Přičemž chtěla zachovat svůj vlastní sociální model a svým občanům dále nabízet šance, pracovní místa a kvalitu života. Výsledkem byl "nový strategický cíl pro příští desetiletí": stát se nejvíce konkurenceschopným a nejdynamičtějším hospodářským prostorem s trvalým hospodářským růstem, početnějšími a lepšími pracovními místy, větší sociální soudržností a ohleduplností k životnímu prostředí.

Opatření jednoho státu EU, zněl tehdejší argument, získají na síle, když se na něm budou podílet všechny další členské země. Společná ekonomická vlna by mohla být schopna unést každý evropský člun. Čím lépe se Unii podaří, aby posunula kupředu rozvoj vědomostí zároveň s otevřením svých trhů, o to silnější a konkurenceschopnější budou národní ekonomiky jednotlivých členských států. Lisabonská strategie, jak se tento plán všeobecně nazývá, je v zásadě souborem navzájem provázaných a posilujících se reforem.

Důvody, které hovoří pro strategii, jsou dnes pádnější než kdy jindy. Evropa musí sama z vlastní vůle inovovat. Síla jejího znalostního průmyslu a jeho bohatství a schopnost uplatnit nové poznatky napříč celým hospodářstvím, to jsou podstatné prvky, které určují, nakolik je Evropa úspěšná a jak dalece se jí podaří zvýšit růst produktivity. Ta by měla kompenzovat stále se tenčící počet obyvatel a z toho plynoucí nižší platby do sociálního systému. Lisabon je třeba chápat jako nástroj

obratu v evropské ekonomice. Má vyvést Evropu ze struktur, které se omezují na držení kroku s nejlepšími světovými ekonomikami, a rozvinout hospodářské struktury, které Evropě umožní, aby se stala vedoucí hospodářskou silou.

Reformní program z Lisabonu byl od začátku zamýšlen tak, aby byla ekonomická dynamika - projevující se silnějším růstem a vyšším počtem zaměstnanců - v souladu s tradičními evropskými zájmy, tj. sociální soudržností, sociální spravedlností a ochranou životního prostředí. Jádrem této koordinované operace, která má vytvořit více hospodářského, technologického a intelektuálního kapitálu a silněji ho rozšířit, mají být vyšší výdaje na veřejný a soukromý výzkum a vývoj. Dalším podstatným záměrem Lisabonské strategie je úplné dotažení vnitřního trhu, které by mělo pomoci obchodu a soutěži, otevření dosud chráněných sektorů, vytvoření přátelštějšího hospodářského prostředí pro podnikání a byznys. Zvýšením vzdělanosti a kvalifikační úrovně má stoupnout flexibilita a přizpůsobovací schopnost na trhu práce, ke slovu má přijít aktivní politika zaměstnanosti. Evropské státy je třeba povzbuzovat, aby růst zaměstnanosti a produktivity podporovaly, a ne brzdily. Růst má být ekologicky udržitelný.

Úspěšné budování znalostní ekonomiky by mělo rozhodující měrou napomoci, aby Evropa zůstala ekonomicky otevřená a současně si zachovala sociální soudržnost. Evropa nechtěla vstoupit, ani vnitřně jako hospodářská unie, ani navenek, do soutěže, v níž by šlo o rychlé a soustavné snižování reálných a vedlejších mzdových nákladů - mohlo by se stát, že členské státy s vysokým standardem v oblastech, jako je sociální soudržnost, partnerství v pracovním procesu a životní prostředí, by mohly vidět v tomto soupeření podkopání snah o zachování těchto standardů. Čím více se Evropa stává hospodářským prostorem s vyšší produktivitou, vyšší přidanou hodnotou a vyšší mírou zaměstnanosti, tím má větší šance na vytvoření blahobytu a pracovních míst, které jí umožní, aby splnila závazek na otevření trhů a zůstala sociální a ekologická.

Lisabonské strategii bylo až dosud vytýkáno, že je prý produktem bezuzdého optimismu konce 90. let, kdy se evropská ekonomika vezla na všeobecném trendu znalostní společnosti a zanedbávala tradiční silné stránky svého průmyslu. Kritika by byla na místě, pokud by vycházela z rozšířeného názoru, že Lisabon podceňuje roli průmyslu. Pro Evropu je životně důležité, aby si zachovala - jako předpoklad pro vyvážený hospodářský růst - silnou průmyslovou a výrobní základnu. Od počátku industrializace byly růst a produktivita průmyslu poháněny kupředu pokrokem v technologiích a určitých sektorech. A na této základní tezi staví i Lisabonská strategie. Silná znalostní společnost se musí umět opřít o silný high-tech průmysl, který vytváří výrobky, odpovídající úrovni vědy a techniky.

Lisabonská strategie zahrnuje svými ctižádostivými cíli také oblasti, které náležejí do pravomocí nikoli EU, ale členských států. Naplněny mohou být kombinací dosavadního nadnárodního postupu, který stojí na právních předpisech z pera Komise, a jistého nového procesu, známého pod označením "otevřená komunikační metoda". V jeho rámci se členské státy dohodly, že v určitých, do národních kompetencí spadajících oborech, budou dobrovolně spolupracovat a využívat ty nejlepší zkušenosti jiných zemí. Evropská komise by měla tento proces koordinovat a zajistit jednotlivým státům obsírné informace o pokrocích a strategiích ostatních zemí. Současně by měla Komise zaručit, že politika v jí

podřízených oblastech, jako je především vnitřní trh a soutěžní politika, se při plnění lisabonských cílů opírá o metodu společenství.

Zveřejňováním výsledků, kterých dosáhly členské státy, může Komise vyvinout větší tlak na dosažení stanovených předsevzetí. Tímto způsobem chce Lisabonská strategie přinést jak naléhavě potřebný růst a nutná pracovní místa, tak přimět jednotlivé státy, aby navzájem dobrovolně spolupracovaly.

Evropa v novém světě

Vývoj posledních čtyř let nebyl naplňování záměrů Lisabonské strategie příznivě nakloněn. Inkoust na podpisech pod touto dohodou sotva oschl, když praskla celosvětová bublina na akciových trzích. Středobodem krize byl propad kurzu nadhodnocených akcií amerických internetových a telekomunikačních firem ve spojení s finančními a firemními delikty. Pokud jde o znalostní společnosti, rostla skepse. Americké hospodářství se ponořilo do dvouleté recese a strhlo s sebou i evropskou ekonomiku. Zvýšení výdajů na R & D se stalo neobyčejně těžkým úkolem v hospodářském klimatu, v němž stagnoval výstup a státní a podnikové rozpočty byly pod trvalým tlakem.

Teroristické útoky proti USA 11. září 2001 a následující události zachmuřily mezinárodní scénu ještě více. V Dauhá se sice vlády domluvily, s ohledem na nastartování světové ekonomiky, na otevření obchodu, ale přetavení plánů do konkrétních opatření se ukázalo jako mimořádně obtížné. Následoval znepokojivý nárůst uzavírání bilaterálních smluv na úkor multilaterálních dohod, napětí mezi USA a Evropou vedlo k několika hořkým obchodním konfliktům. Přibývajícím počtem ekologických nehod dále umocnil obavy z dopadu lidské činnosti na životní prostředí. Čerstvý nárůst cen ropy, který má základ jak v rostoucí poptávce, tak v nejistotě nad dostatkem zásob, vedl k potlačení hospodářské aktivity a ke zhoršení předpovědí pro bezprostřední budoucnost. V souhrnu měly všechny tyto události v Evropě za následek oslabení spotřebitelské a podnikatelské důvěry.

Celkový výkon evropského hospodářství v uplynulých čtyřech letech je zklamáním. Konjunkturální vzestup v Evropě je v posledních dvou letech slabší než v USA a Asii. Mohou za to přetrvávající strukturální slabosti a nízký růst veřejné a soukromé poptávky. V Evropě stouply sice schodky veřejného sektoru v důsledku působení tzv. automatických stabilizátorů - tj. stoupající sociální výdaje a klesající daňové příjmy -, ale to nestačilo, aby se konjunkturální pokles vyrovnal. Fiskálně politický vyjednávací prostor v Evropě podstatně zúžily kritické rozpočtové situace, v nichž se ocitly některé členské země ve fázi cyklické ochablosti, když předtím, v etapě vzestupu, opomněly své finance konsolidovat. Pakt stability a růstu tudíž nemohl v dostatečné míře rozvinout působení ve smyslu prorůstové makroekonomické politiky, s níž by se dalo hospodářské slabosti lépe čelit.

Mnohé členské státy tak byly postaveny před dilema: strukturální slabost a malá poptávka brzdily hospodářství a slabé národní výkony ztížily prosazování Lisabonské strategie. V tomto prostředí, definovaném nízkým růstem, bylo pro četné kabinetů těžké, aby dostály svým závazkům.

Je však také nutné zdůraznit, že některé země neplnily sjednaná opatření patřičně důrazně. Nevěnovaly nezbytnou pozornost například plnohodnotnému dokončení vnitřního trhu. To vše vedlo k tomu, že Evropa zůstala daleko za metami, kterých potřebovala dosáhnout.

Poločas v plnění strategie: smíšený dojem

V Lisabonu, stejně jako na následujících jarních zasedáních Evropské rady, byla vytyčena řada ambiciózních cílů, jejichž dosažení by posloužilo rozvoji ekonomiky, která by pak vládla světu. Jenže dojem, který se naskytá v polovině desetileté lhůty, je rozpačitý. Ještě mnoho se musí udělat, aby se Lisabon nestal synonymem pro propásnuté úmysly a nedodržené sliby.

Ale i přes některá rozčarování nenabízí Lisabon tak černý obrázek, jak ho kritici rádi líčí. Zaměstnanost od poloviny 90. let do roku 2003 výrazně vzrostla. Vlády v Evropě se snažily odstraňovat překážky bránící vytváření levných pracovních míst. Zesílily aktivní politiku zaměstnanosti a připustily prodloužení pracovní doby. Míra zaměstnanosti stoupla z 62,5 % v roce 1999 na 64,3 % v roce 2003, ačkoli u nově vytvořených míst nešlo vždy o plný úvazek. Výhledově pokoří sedm členských států EU-15 dílčí laťku, kterou určuje podíl 67 % v roce 2005. Celková míra zaměstnanosti žen stoupla v roce 2003 na 56 %. Některým zemím se podařilo zvednout zaměstnanost starších ročníků: ta teď dělá v průměru 41,7 %.

A pokroky se neomezují pouze na zaměstnanost. Členské státy dosáhly mezitím úspěchů v šíření ICT a ve využití internetu na školách, univerzitách, ve správě a ekonomice. Internetové pokrytí domácností prudce stoupl: 12 členských států splnilo dané limity.

Je nicméně pravdou, že se vytváření pracovních míst v čistém vyjádření v minulých letech významně zpomalilo. Hrozí, že 70procentní míra zaměstnanosti v roce 2010 zůstane zbožným přáním. Totéž platí pro 50procentní kvótu pro zaměstnávání starších ročníků.

Pokud jde o zadání pro R & D, jen dvě členské země na ně vynakládají více než požadovaná tři procenta HDP. V obou těchto zemích jde se státem ruku v ruce také hospodářství a splňuje požadavek investovat do R & D dvě procenta národního HDP. Zbytek států za předepsanými hodnotami zaostává. Špatná je bilance vzdělávání učitelů v ICT. A pouze pět zemí se řídilo směrnicí EU o vnitřním trhu.

V životním prostředí se jen částečně podařilo oddělit výkon ekonomiky od ekologicky škodlivých faktorů. Například objem dopravy v Evropě stoupl rychleji než HDP; dopravní zácpy, znečištění životního prostředí či hluková zátěž se ustavičně zhoršují. Většina evropských zemí se nedostala na kótské prahy pro emise skleníkových plynů: jen tři státy ohlásily markantní omezení vypouštěných emisí od roku 1999.

Rozšíření EU realizaci lisabonských cílů ještě ztížilo. Nové členské státy mají výrazně nižší míru zaměstnanosti a hlásí výrazně nižší produktivitu. Pro ně je

daleko obtížnější než pro EU-15, aby s přihlédnutím k výchozí situaci dostály požadavkům u výdajů na R & D.

Proč má Lisabon stále význam

Důvod k sebeuspokojení zjevně neexistuje. Příliš mnoho cílů je stále otevřenou záležitostí. Evropa ztratila jak vůči USA, tak vůči Asii. Její společenské systémy jsou pod tlakem.

Dá se z toho tedy vyvodit, že ambicióznost je špatná? Odpověď zní NE. Ničeho není v současnosti více třeba než zdravé ctižádosti - v době, kdy je nutno zvládnout výzvy spojené s rozšířením EU, stárnutím populace a silící globální soutěží. Nemluvě o potřebě snížit nezaměstnanost.

Je snad Lisabonská strategie příliš ctižádostivá? Odpověď zní opět NE. I kdyby se podařilo včas dokončit všechny úkoly, nestála by Evropa na bezpečné půdě. Neboť i konkurenční země a regiony jdou kupředu a ohrožují postavení Evropy na světovém ekonomickém žebříčku.

Evropa si musí zajistit místo v globální ekonomice při zachování schopnosti budovat svůj sociální model, který chce právem zachránit. Pokud jde o ukazatele, jako je délka lidského života, kojenecká úmrtnost, nerovnosti ve výtěžcích nebo rozsah chudoby, je na tom lépe než USA. Cílem Lisabonské strategie je zařídit, aby tomu tak bylo i nadále - v prostředí, v němž budou výzvy stále větší a stále pestřejší.

Měla by být lhůta 2010 posunuta na později? Znovu NE. Trvání na sjednaném termínu je důležité jako signál, že se musí naléhavě jednat. Stanovení nové, mírnější lhůty by mohlo vyvolat špatný dojem, že rychle jednat není tak nezbytně nutné. Termín roku 2010 je zapotřebí, aby podnítil členské státy k opravdovému úsilí.

Na Lisabonskou strategii by se v žádném případě nemělo pohlížet jako na jednorázový cíl, který - zejména bude-li splněn každý jeho úkol - smí být po roce 2010 zapomenut. Jde o kontinuální proces, jehož účelem je, aby byla zajištěna budoucnost Evropy. Tento proces nekončí nějakým datem. Bude se postupně inovovat, nově hodnotit a nově úkolovat. O to je důležitější, že politici vůdci projeví právě nyní rozhodnost a využili momentálního lehkého zlepšení hospodářského klimatu a rostoucí podnikatelské důvěry k tomu, aby získali zpět půdu pod nohama.

Lisabonská strategie není pokus, jak napodobit USA. Jde o evropské vize, čím chce Evropa být a co si chce - ve světle zostřující se globální soutěže, stárnoucího obyvatelstva a svého rozšíření - uchovat. Jednou z ústředních hodnot je solidarita s potřebnými - dnes i v budoucnu. K tomu potřebuje Evropa silnější růst a vyšší zaměstnanost.

Vnější výzvy - mezi dvěma kameny

V mezinárodní konkurenci přitahuje, Evropa se cítí být v kleštích ze strany USA a Asie. Předpokládaný prudký růst čínské ekonomiky znamená, že Evropa vstoupí do nové soutěže, ale zároveň, že se jí otevře obrovský trh s velkým růstovým potenciálem. Tamní šance může využít jen tehdy, když bude disponovat solidní hospodářskou bází a uvědomí si, že konkurence na vnitřním a zahraničním trhu ve výrobním průmyslu (zvláště v odvětvích s vysokými mzdovými náklady a zavedenými technologiemi) bude v příštích deseti letech neúprosná. Čína, která popohání svou industrializaci vydatným a stále rostoucím přílivem zahraničních investic souběžně k vlastní vědecké základně, bude rivalem nejen u zboží s nízkou, ale i s vysokou přidanou hodnotou. A třebaže jsou čínské mzdy jen zlomkem evropských platů, je třeba připustit, že rozdíly v kvalitě čínského a evropského zboží jsou malé nebo žádné.

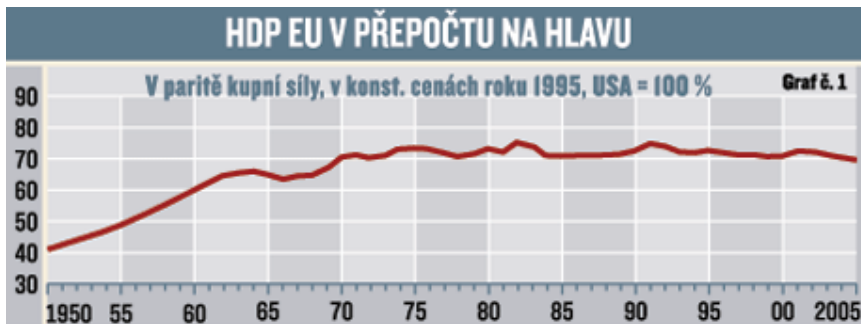
Výzvy přicházející z Indie nejsou o nic méně vážné: zvláště v sektoru poskytování služeb. Indie profituje nejvíce na světě z outsourcingu ve službách - vděčí za to enormní "zásobě" dobře vzdělaných, levných, anglicky mluvících pracovních sil. Obecně přítomnost Asie ve světovém obchodním systému dále poroste.

Evropa proto musí dále rozvinout své silné stránky - specializaci, excelenci a komparativní přednosti, tj. znalostní ekonomiku v nejširším slova smyslu. Přesto ale pociťuje dominanci USA. 74 procent ze 300 vedoucích podniků v IT a 46 procent ze 300 firem, které jsou na špici ve výdajích na R & D, má sídlo v USA. Podíl EU na světovém vývozu high-tech produktů je menší než americký. Nižší je také evropský podíl high-tech výroby na celkové přidané hodnotě a podíl pracovníků v této výrobě. V globální ekonomice nemá Evropa jinou volbu než podstatně zvednout úroveň znalostní ekonomiky a hospodářský výkon.

Vnitřní výzvy - Evropa stárne

Klesající porodnost a prodlužující se délka života dosáhly v Evropě takového rozměru, že mají za následek dramatické změny ve struktuře obyvatelstva. V roce 2050 bude podle prognózy podíl obyvatelstva v produktivním věku (15-64 let) o 18 procent menší než dnes. Počet osob nad 65 let se zvýší o 60 %. To způsobí, že v Evropě se do roku 2050 skoro zdvojnásobí současný 24procentní průměrný podíl důchodců na obyvatele v produktivním věku. Tento "koeficient závislosti" se bude pohybovat mezi 36 procenty v Dánsku a 61 procenty v Itálii.

Do roku 2015 bude stejný poměr představovat v unijním průměru skoro 30 procent. Dodatečně posílí tento efekt ještě nízká míra zaměstnanosti starších osob. To vše bude mít hluboký dopad na evropskou ekonomiku a její schopnosti financovat dosavadní sociální systémy. Počet důchodců a osob, které vyžadují péči, stoupne - zároveň bude po ruce stále méně lidí v produktivním věku, kteří by platili do systému potřebné prostředky.

Podle předběžných propočtů Komise samotné stárnutí obyvatelstva zapříčiní, že do roku 2040 spadne potenciální růst v EU z nynějších 2-2,25 % na přibližně 1,25 %. Kumulativní účinek propadu bude, že HDP na hlavu bude zhruba o 20 % nižší, než by se dalo očekávat. Už od roku 2015 klesne potenciální růst na 1,5 %, pokud se nic nezmění v dosavadní praxi při využívání pracovního potenciálu.

Proces stárnutí bude mít do roku 2050 za následek růst výdajů na důchody a zdravotní péči v řádu 4-8 % HDP. Už od roku 2020 se počítá s nárůstem výdajů na penze a zdravotnictví v některých členských státech o zhruba 2 % HDP a do roku 2030 o 4-5 % HDP. Nadto je třeba ještě počítat s tím, že od roku 2010 přivodí nižší hospodářský růst velké potíže veřejným financím.

Unie a rozšíření

Přijetí deseti nových států podtrhlo nerovnosti a problémy soudržnosti EU: počet obyvatel EU vzrostl o 20 procent, HDP naopak jen o pět procent. To vedlo ke snížení HDP na hlavu o 12,5 % v EU-25. Navíc existují v nových členských státech výrazné regionální rozdíly: blahobyt panuje jen v několika málo regionech. Počet obyvatel EU, kteří žijí v regionech s HDP na hlavu nižším než 75 % unijního průměru, stoupl ze 73 milionů na 123 milionů.

Některé lisabonské cíle stavějí tudíž pro EU-25 ještě větší úkoly než před EU-15. To platí například pro průměrnou míru zaměstnanosti EU-25, která klesla v důsledku rozšíření zhruba o 1,5 %. Míra dlouhodobě nezaměstnaných EU-25 dělá 4 %, v EU-15 3,3 %.

Také realizace jistých ekologických cílů bude obtížná. Nově příchozí země musejí rovněž hodně přidat v různých dalších indikátorech (například v podílu výdajů na R & D na HDP).

Rozšíření má pozitivní stránky: otevírá se perspektiva, že 10 nováčků dosáhne během procesu dohánění průměrných evropských hodnot vyššího růstu a produktivity. Tedy že ve východní Evropě vznikne prostor hospodářské dynamiky. Produkt a růst produktivity v Estonsku, Litvě, Lotyšsku, Maďarsku, Polsku, Slovinsku, Slovensku a České republice se nacházel v posledních pěti letech nad hodnotami hlášenými z USA. Při nahrazování zastaralých technologií postupy, které odpovídají nejnovějšímu vývojovému stupni techniky, přeskočí tyto státy v technologickém rozvoji jednu generaci. Z toho se dá vyvodit, že výstup a růst produktivity zůstane zachován.

Nižší daňové sazby a mzdy v nových členských státech přitahují investice z ostatních států EU, což vede k napětí. Bez perspektivy konvergence by bylo toto napětí ještě větší. Plnění lisabonských cílů hospodářského a zaměstnaneckého růstu v celé EU je z tohoto pohledu stavebním kamenem pro budoucí vnitřní soudržnost.

Blahobyt, růst a produktivita

Zjednodušeně řečeno, vykazuje Evropa pomalejší růst než USA. Kromě toho trpí v poslední době nižším růstem produktivity práce. Proces dohánění, započatý v poválečném období, v němž se EU v ukazateli HDP na hlavu přiblížila Spojeným státům, ustal v polovině 70. let (viz graf 1). Poté se situace stabilizovala. Od roku 1996 leží průměrný růst v HDP na hlavu v EU o 0,4 procentního bodu za USA. Evropa tedy nepotvrzuje své pozice, ale ztrácí.

Nepříznivý vývoj v růstu HDP na hlavu vedl ke změně trendu: stíhací proces, který měl za následek, že se produktivita v Evropě přiblížila hodnotám v USA, nabral opačný směr. Poprvé za desítky let spadl růst produktivity pod úroveň USA. V letech 1996-2003 činil růst hodinové produktivity EU-15 v průměru 1,4 % proti 2,2 % v USA (viz graf 2).

Propad evropského růstu produktivity práce v polovině 90. let zapříčinily stejným dílem jak menší investice do zaměstnanců, tak zpomalení technologického pokroku. První z těchto faktorů se dá částečně vysvětlit nejnovějšími úspěchy EU ve vytváření pracovních míst, jenže u těch jde většinou o pracovní místa s nižší produktivitou.

Zpomalení technologického pokroku má stejné důvody jako nenaplnění cílových úkolů Lisabonu: nedostatečné investice do R & D a vzdělání, nedostatečná schopnost převádět výsledky výzkumu do výrobních postupů a nižší produktivita v ICT-průmyslu (včetně kancelářské techniky a polovodičů) a u služeb založených na jejich bázi (velko- a maloobchod, finanční služby). Následkem toho byl růstový příspěvek ICT v Evropě poloviční než v USA. Má to co dělat také se strukturou evropského průmyslu, která se více opírá o low-tech a medium-tech sektory a jen těžce stačí sektorům, které mají vyšší růst produktivity.

Ve druhé polovině 90. let vzrostla v EU v porovnání s předešlou dekádou roční pracovní doba. Nárůst je vztažen na vyšší počet vytvořených pracovních míst. Současně dále klesla průměrná ročně odpracovaná doba v přepočtu na hlavu. Od roku 1983 se tato hodnota nejenže snížila silněji než v USA a Japonsku, ale stále padá - v důsledku kratšího pracovního týdne a menšího počtu pracovních dní. Aby se tato hodnota v přepočtu na hlavu zvýšila, musí být lépe využíván potenciál pracovních sil. Cestou je zesílení zaměstnanosti a zvýšení počtu odpracovaných hodin během produktivního věku.

Jednat cílevědomě, společně a ihned

Střednědobě a dlouhodobě není ve hře nic menšího než budoucnost zavedeného modelu evropské společnosti. Evropané se rozhodli pro střežení společných hodnot: uzavřeli sociální pakt, který chrání obyvatele před rizikem nezaměstnanosti, nemoci a stáří, nabízí rovné šance na dosažení kvalitního vzdělání. Úkolem toho paktu je dále zachování veřejných institucí a hájení veřejných zájmů; opírá se o férové tržní hospodářství a hlásí se k ochraně životního prostředí. Konkrétní výraz nalézají všechny tyto hodnoty v sociálně zaopatřovacích systémech, veřejných zařízeních a regulačních rámcích, které je ovšem finančně náročné uhájit ve světě, kde staré hospodářské uspořádání vyzývají na souboj velmi efektivně pracující nízkonákladoví výrobci.

Pokud se Evropě nepodaří tyto systémy modernizovat a rychle a dostatečně zvýšit růst a zaměstnanost, nebudou tyto hodnoty dále udržitelné. Krátce řečeno: Evropa musí vsadit na růst a zaměstnanost, pokud chce naplnit ctižádostivé lisabonské cíle.

Lisabonská strategie byla a je jedinou správnou odpovědí Evropy na popsané četné výzvy. Vymezuje rámec s ambiciózními záměry a dává hrubé cílové kontury pro změny. Ty jsou žádoucí, pokud má vzniknout skutečně inovativní, špičkově technologicky orientovaná evropská ekonomika, jež vytvoří růst a pracovní místa, což Evropa nutně potřebuje. Skupina špičkových expertů je toho názoru, že Lisabon vede v každém případě správným směrem. Jeho realizace by však měla být rychlejší a musí zesílit obecné povědomí, jak drahé je otálení.

Problém spočívá v tom, že Lisabonská strategie je příliš široká, aby mohla být pocitována jako koherentní celek. U Lisabonu jde o vše a v zásadě o nic. Odpovědný je každý a v zásadě nikdo. Vlastní úmysl strategie se namnoze vytratil. Ambiciózní, rozsáhlá reformní agenda potřebuje jasnou červenou nit, protože jen tak může přesvědčit o své naléhavosti. Aby každý viděl, že mnohdy bolestivé reformy jsou skutečně neodkladné. A aby každý věděl, kdo má za co zodpovědnost.

U Lisabonské strategie jde o to, aby se Evropa stala integrovanou, konkurenceschopnou, dynamickou, na vědě založenou ekonomikou, která bude patřit mezi nejvýkonnější hospodářské prostory světa. V procesu hospodářského růstu a tvorby pracovních míst ukládá Evropě povinnost sociální soudržnosti a ochrany životního prostředí, což má posílit její konkurenční výhodu. V hospodářském prostředí stagnující nebo jen pomalu rostoucí poptávky se to nemůže podařit. Makroekonomické rámcové podmínky, monetární a fiskální

politika musejí co nejvíce podporovat růst. Z tohoto pohledu stojí skupina špičkových expertů za návrhy Evropské komise na reformu Paktu stability a růstu. Reforma tohoto druhu poskytuje prostor pro hospodářskou politiku, která bude pružněji reagovat na konjunkturální výkyvy, aniž by ztratila ze zřetele požadavky na stabilitu. Státní finance musejí být v současné křehké konjunkturální situaci konsolidovány, aby poskytly - v případě budoucího propadu cyklu - dostatečný manévrovací prostor pro zvýšení výdajů nebo snížení daní. Je důležité získat důvěru podniků a vybídnout je, aby investovaly a inovovaly. S vědomím, že nejvyšší prioritou je podepření současného konjunkturálního rozjezdu a tím prosazení Lisabonské strategie.

Úspěch Lisabonské strategie prospěje všem členským státům. Princip, na němž EU stojí, je jasný: společně, jako tým, mohou Evropané výzvy zvládnout. Jako jednotlivci by však členské státy zůstaly osamoceny. Vnitřní trh pro volný pohyb zboží a služeb prospívá obchodu a užitek mají všichni. Euro vytvořilo měnovou unii s předvídatelnými, stabilními a nízkými úrokovými sazbami, nízkou mírou inflace, což je rovněž každé zemi ku prospěchu. Žádná evropská země by nemohla jako solitér chránit životní prostředí. Čím lépe evropská ekonomika funguje, tím více investic teče do členských států. Podobný význam bude mít pro všechny země vytvoření znalostní společnosti.

Má-li přinést Lisabonská strategie co největší užitek, musí být prováděna v celé Evropě společně. Členské země musejí převzít svůj díl odpovědnosti a vnímat strategii jako své poslání, jež je nezbytné naplnit. Evropská komise se nesmí nechat odradit, aby pranýřovala špatné výkony a chválila dobré. V sázce je příliš mnoho, než aby byla možná zdrženlivost vůči někomu, kdo jen nečinně přihlíží. A konečně musejí společné politiky EU - tak jako rozpočty - odrážet lisabonské priority. Má-li Evropa dosáhnout svých cílů, musí jednat rozhodně a cílevědomě. A musí jednat ihned.

Kapitola II

Odstranit překážky a využít potenciál

Neexistuje kouzelná hůlka, která by mohla zajistit silnější růst a pracovní místa, které Evropa tak naléhavě potřebuje. Existuje však řada vzájemně provázaných iniciativ a strukturálních změn, které se mohou díky provedení ve všech členských státech současně navzájem posílit a tím ve větší míře uvolnit potenciál, který evropská ekonomika nepochybně má. K celkovému úspěchu přispívá každý prvek Lisabonské strategie.

Členské státy mají nutně různé startovní pozice. Cíle Lisabonu musejí být přiměřené k národním charakteristikám a k výzvám; neměly by být chápány jako paušální požadavek na zlepšení všech ekonomických ukazatelů, bez ohledu na aktuální národní situaci. Jinak nebude strategie pro veřejné mínění v členských státech nikdy srozumitelná a přijatelná.

Ostatně existuje pět obsáhlých priorit v oblastech, v nichž musí Evropská unie a jednotlivé členské státy dosáhnout pokroku, aby rozvinuly vlastní ekonomickou dynamiku a zachovaly silné stránky celé evropské ekonomiky, z nichž mají užitek

všechny členské státy. Znalostní společnost, dokončení vnitřního trhu a podpora soutěže, vytvoření příznivého klimatu pro hospodářství a podniky, pružný a integrovaný trh práce a důrazná ochrana životního prostředí, všechny tyto reformy dohromady jsou spouštěčem hospodářského růstu a vyšší produktivity. Celkovému rozvoji, podle skupiny špičkových odborníků, se bude dařit v prostředí makroekonomických opatření podporujících růst.

Jednotlivé členské státy by si snad mohly dělat nárok na dosažení pokroku ve dvou či třech z těchto priorit. Žádný z nich ale nemůže tvrdit, že byl úspěšný ve všech pěti směrech. Přitom přesně tento úspěch je žádoucí, aby byly cíle Lisabonu splněny - nejde v nich o nic menšího než o snahu zaopatřit Evropu slibnými rozvojovými možnostmi a očekávanou kvalitou života. Úkolem je přesvědčit vedoucí politiky a evropskou veřejnost, že cíle Lisabonu mají význam. Je třeba rozvinout ve všech členských státech strategie, které budou mít oporu v odpovídajících rámcových podmínkách na celoevropské úrovni, zohlednit specifika jednotlivých zemí a postupovat rozhodněji než dosud.

Závěrem je nutno zdůraznit: evropská produktivita a růst se nezvýší tím, že budou sledovány pouze jednotlivé cíle, ale tím, že se bude usilovat o dosažení všech těchto met - pochopitelně způsoby, které budou ušity na míru podmínkám v jednotlivých národních ekonomikách. Čím silněji se bude rozvíjet ekonomika jako celek, tím snáze bude možné provádět těžké reformy. V další části nabízí tato kapitola specifická doporučení, jak se mohou vládnoucí politici k plnění růstové a zaměstnanecké strategie přihlásit.

1. Znalostní společnost

Lisabonská strategie vyžaduje:

Informační společnost: Stanovit regulační rámec pro elektronickou komunikaci, podporovat šíření ICT, vytvořit příznivé podmínky pro eCommerce, posílit vůdčí roli Evropy v technologiích mobilních komunikací.

Výzkum: Zřídit společný výzkumný a inovační prostor, posílit výdaje na R & D na 3 % HDP, udělat z Evropy atraktivní adresu pro její nejlepší mozky, podporovat nové technologie.

Vzdělání a lidský kapitál: Snížit na polovinu počet osob, které přeruší školní docházku, nastavit systémy všeobecného a profesního vzdělání na dosažení znalostní společnosti, podporovat celoživotní vzdělávání pro všechny, ulehčit mobilitu.

K čemu je dobrá znalostní společnost?

Právem nabyla Evropská rada v Lisabonu přesvědčení, že příští hospodářský rozvoj Evropy bude záviset na její schopnosti vytvářet a nechat růst inovativní, na výzkumu založené sektory s vysokou přidanou hodnotou, které mohou konkurovat světu.

Existují pádné důkazy, že růst produktivity je tím větší, čím vyšší byly výdaje do výzkumu a vývoje. Jedním z předpokladů pro růst evropské produktivity je, aby stouply výdaje na R & D. Z výzkumů vyplývá, že až 40 % růstu produktivity práce je generováno právě těmito výdaji a že tyto výdaje - podle povahy - mají dobrý vliv i na jiné oblasti ekonomiky. Jedním z největších zklamání dosavadního plnění lisabonské strategie je skutečnost, že se význam R & D setkává stále s malým pochopením a že pokrok v tomto směru je jen malý.

Nicméně koncept znalostní společnosti obnáší nejen povinnost více investovat do R & D. Zahrnuje všechny aspekty současné ekonomiky, v nichž je věda klíčová pro přidanou hodnotu - od výroby na vysokém technologickém stupni a ICT, přes poskytování služeb založených na znalostech až po vysloveně kreativní obory, jako jsou média a architektura. Až 30 % pracovních sil bude muset být v budoucnu bezprostředně zapojeno do výroby a distribuce znalostí ve zpracovatelském průmyslu, ve službách, v úvěrovém hospodaření a v kreativních podnicích. Velký podíl zbylých pracovních sil nesmí být o nic méně připraven zastávat tuto práci a opírat se o znalosti, pokud chtějí využívat nové trendy. Takto může Evropa ještě silněji stavět na svém už tak silném angažmá, vytvořit znalostní společnost a potenciálně se ujmout světového prvenství.

ICT otvírají možnosti pro rozmanité hospodářské struktury, aby vytvořily vzájemně propojené hospodářství a společnost a aby provedly zásadní reorganizaci podnikových procesů. S jejich pomocí bude každý krok při vytváření hodnoty inteligentnější. Hodnota se bude méně vytvářet tím, že se vstupy jednoduše přemění na výstupy. Ale daleko více tím, že nové schopnosti a kompetence, vytvořené pomocí ICT, budou využívány tak, aby uspokojovaly individuální a komplexní potřeby zákazníků - ať už půjde o vztahy mezi podniky nebo o vztah podnik-spotřebitel.

Úspěšné podniky budou stále hustěji vzájemně propojené, orientované na zákazníky a pružné. Vytváření hodnoty se bude odehrávat stále více na stupních odbytu, financování, marketingu a služba, a ne při výrobě původního produktu. Ačkoli i to bude mít nadále význam. Věda a ICT potenciál proniknou do každého článku hospodářského řetězce, nejen do klíčové oblasti výroby.

Nicméně ani evropská znalostní společnost obecně, ani její ICT sektor konkrétně nejsou zatím dostatečně silné, aby převedly tuto vizi do reality. Pokud jde jen o přihlašování patentů, počet vědecko-výzkumných pracovníků, mezinárodní pořadí univerzit, počet nositelů Nobelových cen či příspěvky ve vědeckých časopisech, Evropa za USA stále zaostává. Z možnosti udávat globální standardy se zatím nestala dostačující potřeba. Evropský IT-sektor představuje 6 % evropského HDP (USA hlásí 7,3 %); evropské investice do IT kulhají za americkými o zhruba 1,6 % HDP.

Naštěstí má Evropa také silné stránky. Počet absolventů vysokých škol v přírodovědeckých a inženýrských oborech je proti USA dvojnásobný. V určitých sektorech, např. v civilní letecké dopravě, v mobilní telefonii a v energetickém strojírenství má Evropa silné postavení. V USA se velká část špičkových technologií, kterými má zámoří nad Evropou navrch, soustřeďuje do sektoru

obranu a navazujících odvětví. Potřebujeme všeobecné uznání role vědomostní společnosti pro evropskou budoucnost a odhodlání ji vybudovat.

Přilákat a udržet vědce světové úrovně

Evropa musí zásadně zvýšit svou atraktivitu pro vědce. Stále příliš mnoho mladých vědeckých sil ji opouští a odchází především do USA. A v Evropě se usazuje příliš málo skvělých vědců z jiných částí světa.

Důležitým krokem správným směrem by bylo další zdokonalení systému vzájemného uznávání národních kvalifikací a procesu akreditace. Tím by padly administrativní překážky, které stojí v cestě mobilitě vědců v rámci EU. Tyto překážky souvisejí s nároky na sociální pojištění a s uznáváním kvalifikace. Výrazně se musí usnadnit příchod vědců ze třetích zemí a jejich rodin.

Aby atraktivita stoupla, musí se přihlížet k finančním otázkám. Není nutné, aby se členské státy začaly urychleně zabývat problémem financování vysokých škol. Pokud chce Evropa přitáhnout skutečně co nejvíce nejlepších vědců z celého světa, potřebuje se zabývat otázkou zlepšení výzkumného prostředí a platů.

Kreativní interakce mezi vysokými školami, vědci a výzkumníky na straně jedné a průmyslem a obchodem na straně druhé, která by měla popohnat transfer technologií a inovací, spočívá v tom, že vysoké školy a podniky jsou si místopisně blízké. Z celého světa přicházejí přesvědčivé důkazy, že high-tech clustery jsou budovány právě na tomto základě. "Ideopolis" centra, jako jsou Helsinky, Mnichov nebo Cambridge, jdou však ještě o krok dále. Opírají se o spektrum jiných faktorů - zvláště o vysoce moderní komunikační a dopravní infrastrukturu, o finanční instituce (připravené poskytnout podnikům požadovaný rizikový kapitál), o specialisty na technologické transfery a podpůrná státní místa. Ta umožňují zasíťování celé struktury, která pak pomáhá vybudovat kreativní interakci a představují pro vědce přitažlivé pracovní prostředí. V "Ideopolis" centra se mění stále více měst v srdci dynamických, na vědě založených regionů s vysokým růstem.

Klíčová doporučení

- **EU musí být atraktivnější a přitáhnout více nejlepších vědců. Evropská rada by se měla na svém jarním zasedání 2005 dohodnout, že vypracuje akční plán na odstranění administrativních překážek, které brání vědcům světové úrovně a jejich rodinám, aby přišli do EU a pohybovali se v ní.**
- **Tento akční plán by měl začít platit od roku 2006.**
- **Je třeba urychlit proces pracovního povolení a udělování víz pro vědce a zlepšit vzájemné uznávání profesních kvalifikací.**

R & D absolutní prioritou

Existují nezvratné důkazy, že posílení R & D je zásadním předpokladem pro to, aby Evropa získala na konkurenceschopnosti. Ignorovat tento poznatek by byl fatální omyl - přesto spočívají mnohé členské státy ve znepokojivém sebeuspokojení. Je třeba umocnit pocit naléhavosti.

Cesta k vyšším soukromým a veřejným výdajům na R & D je zahrazena stále velkými strukturálními překážkami. Bylo by záhodno zavést daňové úlevy pro nově zakládané malé a střední podniky (SME), které investují do výzkumu. Veřejná podpora pro R & D by měla zesílit jak na evropské, tak národní úrovni. Jde o prorůstové klíčové technologie pro vybudování vědecké základny. Posílit by měl také pákový efekt na soukromé investice do R & D, motivací by se pro ně měla stát partnerství veřejného a soukromého sektoru. Evropská vědecká základna získá, pokud bude dlouhodobý základní výzkum, který má pro svůj vědecký přínos přednost, financován a koordinován založením Evropské výzkumné rady. Současně by se měly členské státy a Komise zabývat otázkou, jak využít zadávání veřejných zakázek, aby vznikl pilotní trh pro nové výzkumné a inovační produkty a služby.

Nadto by měli všichni zúčastnění na národních a evropské úrovni zesílit úsilí, aby měly technologické iniciativy podporu v podobě celoevropského partnerství veřejného a soukromého sektoru.

Klíčové doporučení

Aby se EU mohla chlubit špičkovými vědeckými výkony, měly by se Evropský parlament a Rada do konce roku 2005 (v mezích rozsahu 7. rámcového programu na podporu vědy) dohodnout na zřízení nezávislé Evropské výzkumné rady, která by na evropské úrovni financovala a koordinovala dlouhodobý základní výzkum.

Plně využít ICT

Aby byl v budoucnu zaručen hospodářský růst, potřebuje Evropská unie obsáhlou a celistvou strategii, která by podnítila růst IT sektoru a jeho proniknutí do všech hospodářských odvětví. Absolutní přednost by měla mít realizace akčního plánu eEurope, který počítá s opatřeními na podporu eCommerce, eGovernmentu a eLearningu. Kromě toho by se měl v neomezené míře využít regulační rámec z roku 2002 pro elektronickou komunikaci a prosazovat tak, aby šly díky soutěži dolů ceny pro spotřebitele a podniky. Žádoucí je užší spolupráce Evropské komise, národních úřadů pro hospodářskou soutěž a národních regulačních úřadů.

Takováto strategie by se měla zaměřit na to, aby se přístup k širokopásmovému připojení zvýšil do roku 2010 přinejmenším na 50 procent. Tato technologie se v mnoha členských státech stále prosazuje příliš pomalu a není dostatečně celoplošná. Musejí se snížit ceny za přístup, nabízet nové obsahy ke stimulaci poptávky a urychlit rozšíření širokopásmových sítí. Pozornost by se měla věnovat také bezdrátovým sítím (mobilní sítě třetí generace a satelity). Ty nabízejí cenově

přijatelný vysokorychlostní přístup na internet, s jehož pomocí je možné překonat mezeru v digitálním pokrytí a přispět tím k cílům sociální a regionální soudržnosti.

Klíčové doporučení

Členské státy by měly dělat více pro realizaci akčního plánu eEurope, aby využily výhod ICT. Zvláště musejí udělat velké pokroky v eGovernmentu. Členské státy musejí do roku 2010 posílit přístup k širokopásmovému připojení nejméně na 50 procent.

Autorská práva a inovace

Podnikatelé budou investovat do inovací a R & D jen tehdy, když budou mít jistotu, že smějí sklízet ovoce těchto investic. Velmi důležitým je právní rámec pro ochranu autorských práv, jejichž využívání má být pro evropské malé a střední podniky a akademická zařízení cenově přijatelnější. Dosud tomu tak zjevně není. Nejnutnějším úkolem EU je, aby přijala související návrh pro patentování vynálezů pro počítače, a aby schválila evropský patent.

Klíčové doporučení

Pokud jde o patent Evropského společenství, musí se Rada rozhodnout, zda ho odsouhlasí, nebo nechá spadnout pod stůl. Ještě před jarním zasedáním Evropské rady 2005 nebo během něj by mělo být dosaženo jednoty o tomto právním předpisu zásadního významu. Musí však být zaručeno, že evropský patent opravdu sníží komplikovanost, časovou náročnost a náklady na autorské právo. Skupina špičkových odborníků proto apeluje na Evropskou radu, aby našla řešení těchto otevřených otázek.

2. Závazky na vnitřním trhu

Lisabonská strategie vyžaduje:

Zajistit účinnou realizaci práva Evropského společenství: Urychlit implementaci Evropských právních předpisů (98,5 %).

Odstranit překážky pro volný pohyb služeb v EU.

Dokončit vnitřní trh pro zasítovaná průmyslová odvětví: Postupně liberalizovat trhy a zasítovat některá odvětví průmyslu, zvláště plynárenství a elektrárenství (2007), poštovní služby (2006), železniční přepravu (2008) a leteckou dopravu.

Dotáhnout na vnitřním trhu poskytování finančních služeb.

Zaručit férové a jednotné využití pravidel pro hospodářskou soutěž a státní pomoc: Zmenšit státní pomoc na jedno procento HDP, vypracovat nové předpisy pro fúze a nabídky k převzetí, aktualizovat pravidla pro zadávání veřejných zakázek.

K čemu je dobrý vnitřní trh?

Podpora volného pohybu osob, zboží, služeb a kapitálu v prostoru bez vnitřních hranic je rozhodující mechanismus, pokud jde o generování hospodářského růstu. Vnitřní trh podnikům a sektorům umožňuje, aby uplatnily své konkurenční výhody, dále stavěly na přednostech ve formě specializace a rostly. To se bere jako samozřejmý trend. Zdroje jsou využívány těmi, kdo jsou toho nejvíce schopni. Ti pak umí využít úspor z rozsahu a mohou tak snižovat své náklady a ceny. Dochází ke všeobecnému nárůstu reálných příjmů, zisků a inovací. Udržitelný hospodářský rozvoj je vždy provázen otevřením trhů a silným obchodním růstem.

Evropský vnitřní trh dvojitou interakcí obchodního růstu a růstu národního hospodářství zřetelně podpořil. Vymezení působení vnitřního trhu jinými faktory je obtížné. Evropská komise je toho názoru, že deset let po vzniku vnitřního trhu je evropský HDP o 1,8 % vyšší, než by jinak býval. Vytvořeno bylo 2,5 milionu nových pracovních míst. Toto plus odpovídá skoro 10 procentům roční potenciální růstové míry EU.

Nicméně efekt je slabší po neúspěchu pokusů o plné dotažení vnitřního trhu pro volný pohyb zboží a vytvoření vnitřního trhu služeb. Vnitřní obchod v EU s řemeslným zbožím od roku 2001 upadá, v poskytování služeb to vypadá obdobně. Další indikátor, že je vnitřní trh neplnohodnotný, jsou silné cenové rozdíly uvnitř EU - cenové sblížení leží daleko pod úrovní USA. Zároveň ztratila Evropská unie pověst dobré adresy pro investory. Zahraniční investoři do ní sice dál vkládají peníze, ale EU opouští více peněz, než do ní přitéká. Přiměřenou tržní integrací by byla Evropská unie atraktivnější pro potenciální investory z EU a třetích zemí.

Základním předpokladem pro evropský růst je, aby se trhy pro zboží a služby dále otevřely a EU vzdorovala protekcionistickým snahám. Bohužel se program vnitřního trhu chápe jako vyšlý z módy a nedostává se mu zasloužené pozornosti - to je těžká politická chyba. Pro další tržní integraci a větší ekonomické využití je přitom jak pro spotřebitele, tak pro podniky k dispozici nesmírně mnoho prostoru. Vedle investic do R & D je plnohodnotné dokončení vnitřního trhu nejlepším prostředkem, jak zvýšit produktivitu a inovační činnost.

Rychlost nade vše

Jednou z největších překážek je, že příliš mnoho členských států nesplnilo své závazky ve stanoveném čase. Nemá smysl, aby vlády souhlasily s přijatými unijními opatřeními, a poté se nezasadí, aby tyto kroky provedly na národní úrovni v praxi. Třebaže Evropská rada opakovaně vyhlásila nulovou toleranci k přílišnému otálení při realizaci dohodnutých plánů, jde o stále velký problém. Pokud se přijetí nějaké směrnice opozdí v jednom jediném státě, zmenší se konkurenceschopnost celé Unie. Toto chování není omluvitelné a nemůže být dále trpěno. Kromě toho jen v málo případech souhlasí prováděcí předpisy se záměrem směrnice, nebo jsou výstupy přespříliš komplikované. Výhody, které se daly očekávat od jednotného regulačního rámce, se nedostávají a hospodářství se zbytečně zatěžuje. V obou případech jsou recidivisté dobře známi.

Klíčová doporučení

Začátkem roku 2005 by měla Komise vypracovat úplný seznam právních předpisů pro vnitřní trh, které dosud nebyly ve 25 členských zemích implementovány. Tento seznam by měl být zveřejněn jako příloha k závěrům jarního zasedání Evropské rady. Je třeba rozlišovat podle jednotlivých členských států a pojmenovat největší hříšníky.

S ohledem na tento seznam by měla Evropská rada na jarním zasedání 2005 stanovit konečný termín, do kdy má být implementace dokončena.

Pryč s překážkami pro volný pohyb služeb

Rozhodující je odstranit překážky, a to nejen na trhu zboží. Evropský sektor služeb představuje 70 % hospodářské činnosti EU. Většina nově vytvořených pracovních míst v letech 1997 až 2002 vznikla právě v sektoru služeb, ty však představují jen pětinu evropského obchodu. Zejména kvůli velkému počtu právních a administrativních překážek je Evropa stále roztržena do jednotlivých trhů. Mnohé z nich jsou uzavřeny pro potenciální konkurenty z prostoru, který by měl být součástí vnitřního trhu. Důsledkem jsou vysoké ceny, nízký růst produktivity a prostředí vnitřního obchodu EU se službami na úrovni, která je dnes nižší než před deseti lety.

Zvláštní pozornost je třeba věnovat obavám společnosti, že konkurenční výhody dosáhne za cenu cenového dumpingu. To by bylo v rozporu s lisabonským modelem. Musí být zaručeno, že odstranění překážek pro poskytování služeb je v zájmu spotřebitelů.

Klíčové doporučení

Evropský parlament a Rada by se měly shodnout na právních předpisech, aby do roku 2005 zmizely překážky, které brání volnému pohybu služeb. Následně se musejí členské státy zřetelně domluvit, že nevyužijí jednotlivé národní předpisy k tomu, aby vytlačily poskytovatele služeb z jiných členských zemí, nebo je blokovaly. Prosazení tohoto požadavku by měla Komise chápat jako prioritu.

Problémy? Pojmenovat a odstranit!

V údajně liberalizovaných sektorech, jako jsou oblasti síťových odvětví, jsou národní trhy nadále v moci etablovaných provozovatelů, kteří často ořezávají výhody pro spotřebitele. Aby liberalizace dále postoupila a další sektory se otevřely pro konkurenci z celé EU, měla by Evropská komise provést průzkum napříč všemi odvětvími, aby tyto brzdy vypátrala. Včetně působení státní pomoci. To má zaručit, aby účinná soutěž existovala nejen v teorii, ale také v praxi. Zvláště tam, kde lokální předpisy brání konkurenci, aby pronikla na daný národní trh.

Působení regulací na soutěž a spotřebitele by mělo být systematicky prověřováno. Je nutné zajistit, aby regulace nepoškozovala hospodářskou

činnost. Následně by měla Komise, v úzké spolupráci s národními soutěžními a regulačními úřady, nalézt účinné prostředky a cesty, jak tyto překážky odstranit. Začít by se mělo v sektorech s vyšší přidanou hodnotou a v síťových odvětvích, která jsou pro zdravou evropskou ekonomiku bezpodmínečně nutná. Takto se může vytvořit prostředí, v němž konkurenceschopné podniky sklízí ovoce inovací a efektivit, čímž klesnou ceny a rozšíří se nabídka pro spotřebitele.

V energetické sektoru byly vydány nové předpisy s jasnými liberalizačními cíli pro trh s proudem a plynem. Členské státy jsou povinovány, aby otevřely elektřinu a plyn do července 2004 pro firemní a do července 2007 pro všechny zákazníky. Tato povinnost se vztahuje bez výhrad na všechny členské státy. Pokud budou v tomto odvětví vytvořeny zřetelně rovné vztahy pro všechny provozovatele, mohou se na čerstvě liberalizovaných trzích rozjet ekologicky efektivní inovace a investice nových držitelů tržních podílů.

Volný pohyb zboží pro všechny

Také volnému pohybu zboží stojí v cestě celá řada překážek, jejichž odstranění nesnese odkladu. Volnému pohybu zboží brání stále rozličné lokálními předpisy, které jsou často svévolně užívány a v zásadě odporují vzájemné uznatelnosti, která tvoří základ vnitřního trhu. Také v oblastech, kde jsou technické předpisy harmonizovány (stavební materiály, strojírenství), vedl klopotný vývoj technických norem k tomu, že překážky zůstaly mnohem déle, než bylo nutné. Komise musí použít odpovídající prostředky, aby vypátrala provinění členských států a šla po nich. Na každoročních jarních zasedání Evropské rady by měla informovat o přetrvávajících překážkách pro volný pohyb zboží v členských zemích a vidět v jejich odstraňování prvořadou politickou úlohu. To se rozhodně vyplatí, protože náklady, způsobené absencí základního zákona o vzájemné uznatelnosti, se odhadují na 150 miliard eur.

Uvolnit dynamiku finančních trhů

Dynamické a mimořádné konkurenceschopné finanční trhy nejsou jen vysoce žádoucí. Vytvářejí také podstatnou pohonnou sílu pro růst ve zbylých oblastech hospodářství a musí být základem snah o posílení hospodářského výkonu EU. Ke snížení nákladů pro ekonomiku a spotřebitele byl v roce 1999 předložen Akční plán pro finanční služby (FSAP) - jako balík legislativních a nelegislativních kroků, jimiž se vytvoří trh EU pro velkoobchodní finanční služby, zřídí a otevrou retailové trhy a zavedou pravidla dohledu.

Akční plán pro poskytování finančních služeb (FSAP) - který má být zcela realizován do roku 2005 - by měla doplnit opatření, s jejichž pomocí by bylo možné odstranit překážky pro přeshraniční clearingové a účetní systémy. Ulehčila by se integrace retailových finančních trhů. K tomuto cíli by vedlo zejména odstranění omezení, která brání pružnějšímu hypotečnímu financování v řadě členských států. Úspěšná integrace trhů pro poskytování finančních služeb vyžaduje silnější sbližení ve vykonávání dohledu. V současnosti existuje v Evropě příliš mnoho regulačních a dozorčích míst, což je této konvergenci na obtíž. V kontextu FSAP byl přesto zahájen proces silnější koordinace mezi národními dozorčími grémii. Skupina špičkových expertů vyzývá proto Evropskou komisi,

aby prověřila dozorčí praktiky v oboru finančních služeb. Toto hodnocení by mělo být předloženo Evropské radě na jarním zasedání 2006. Pokud by to bylo nutné, mělo by obsahovat návrhy, jak další proces sblížení urychlit.

Clearingová a účetní činnost při transakcích je pro finanční systém klíčová. Dílčí národní systémy jsou sice všeobecně efektivní, ale na úrovni EU jdou jen těžko dohromady. Proto jsou přeshraniční transakce zbytečně komplikované a mohou být několikanásobně dražší než vnitrostátní operace. K úlevě přeshraničního obchodování s cennými papíry jsou žádoucí integrované a efektivní clearingové a zúčtovací systémy na úrovni EU. Proces finanční integrace by to posunulo výrazně kupředu.

Usnadnění integrace retailových finančních trhů je přirozeným pokračováním snahy FASP o nižší náklady, vyšší efektivitu, o lepší přístup k úvěrům a větší vstřícnost ke klientům. Malé a střední podniky potřebují snazší dostupnost finančních prostředků. Oslabení omezení při refinancování hypotečních dluhů a lepší možnosti k financování většího podílu kupních cen nemovitostí přes velkorysejší a levnější hypoteční úvěry umožní, aby se zvýšil počet vlastníků domů a pozemků a byla stimulována spotřeba. Transakční náklady na bytovém trhu jsou ve většině členských zemí příliš vysoké. Pružnější trhy s byty by se staly stimulem pro mobilitu pracovních sil a rozvoj a efektivitu sektoru finančních služeb, povzbudily by investory do bydlení a výdaje spotřebitelů.

Klíčová doporučení

Rada by měla přijmout v rámci FSAP chybějící právní předpisy tak, aby se tyto normy staly součástí národního práva do konce roku 2005.

Bylo by záhodno, kdyby Komise navrhla do jarního zasedání Evropské rady 2005 strategii, jak odstranit překážky, které stojí v cestě přeshraničnímu clearingů a účetní činnosti.

Komise by měla navíc předložit do konce roku 2005 analýzu, jak usnadnit integraci retailových finančních trhů.

Stop drahé daňové agendě

Integraci finančních trhů je nutno doplnit moderním a efektivním korporátním právem a systémem zodpovědného řízení firem. Ty podnikům umožní, aby se efektivně organizovaly po celé Evropě. Harmonizace vyměřovacího základu korporátní daně v celé Unii byla podstatně snížila administrativní zátěž těch podniků, které operují v několika členských zemích. Podobná opatření by měla být přijata také pro malé a střední podniky, které mají značné náklady, aby vyhověly platným daňovým předpisům. Jde zejména o zavedení jediného místa (one-stop-shop), kde by mohly vyřídit všechny své daňové záležitosti včetně DPH.

Vybudovat infrastrukturu světové třídy

Rovnosti příležitostí v Evropě stojí stále v cestě početné infrastrukturní zábrany. Mnohé podniky nemohou získat přístup k oblastem vnitřního trhu na opačném konci kontinentu. Pro jiné je právě příznačnou konkurenční nevýhodnou skutečností, že širokopásmový přístup k internetu je příliš drahý nebo vůbec žádný.

Tváří v tvář rozšíření platí více než kdykoli dříve, že evropský vnitřní trh potřebuje lepší vzájemné propojení. Mnoho nových členských států se nachází nejen na okraji vnitřního trhu, ale potřebují také nutně rozšíření a modernizaci své infrastruktury. Je třeba velkého množství cílených investic do infrastruktury spojených s efektivní soutěží v oborech, jako je elektronická komunikace, energie a doprava, aby se nezávisle na adrese působení snížily náklady podniků. Program Rychlý start pro prioritní infrastrukturní projekty, na němž se dohodla Evropská rada v prosinci 2003, musí být neodkladně převeden do praxe.

3. Příznivé klima pro podniky

Lisabonská strategie vyžaduje:

Politický systém, který napomáhá investicím, inovacím a podnikovým iniciativám: Jednodušší přístup k výhodnému financování, lepší konkurzní právo, zohlednění zvláštností SME (2000), lepší rámcové podmínky pro průmysl, podpora odpovědného řízení podniku.

Nižší nákladové břemeno pro obchodní činnost a redukce byrokracie: Lepší legislativní strategie na evropské stejně jako na národní úrovni (2001), menší spotřeba času a peněz při zakládání firem.

K čemu je dobré správné klima pro podniky?

Větší znalosti a otevřenější vnitřní trh neznamenaají automaticky inovace, konkurenceschopnost a růst. Vytvářet nové produkty a výkony, stejně jako využívat tržních příležitostí, umožňuje pouze podnikatelský duch.

Ve stále větší míře přibývá nových malých a středních podniků (SME), které se starají o hospodářský růst a nová pracovní místa. Podnikatelský duch je tedy prvkem zásadního významu, jenže právě jeho se Evropě nedostává. Evropa není pro podnikatele dostatečně atraktivní. Narážejí stále na mnoho překážek, a proto ztrácí Evropa četné šance pro růst a zaměstnanost. Ještě se může a musí mnohé udělat, aby se klima pro podniky zlepšilo.

Lepší právní předpisy

První překážkou pro podnikatele je celková zátěž různých předpisů. Ačkoli jsou často vytvořeny s nejlepším úmyslem, roste - především mezi výrobci - pocit, že je dosaženo bodu, kdy náklady na plnění stále dalších a dalších nařízení přesahují případný užitek. Tady je nutná zásadní změna. Aktuální situace ponechává podnikům příliš malý manévrovací prostor pro riziko a váže až příliš

velký díl jejich pozornosti a zdrojů. Odstranění této překážky znamená méně právních předpisů; ještě důležitější jsou však lepší a inteligentnější ustanovení.

Vztah regulace a soutěže musí být vzájemně vyvážený. Například bez smluvního práva by se mnohé transakce neodehrály. Je jasné, že odpověď nespočívá ve všeobecné deregulaci: mnoho právních předpisů je cíleno tak, aby se současně posilovala důvěra podniků a zákazníků.

Ale ti, kdo o nových zákonech rozhodují, musejí být informováni o dopadu svých rozhodnutí na konkurenceschopnost. Skupina špičkových odborníků proto věří, že je třeba více usilovat o to, aby byla předem provedena hodnocení zákonných opatření před jejich konečným schválením.

Evropský parlament, Rada a Evropská komise přijaly v roce 2003 "meziinstitucionální dohodu" o "lepším vytváření zákonů". Komise se zavázala, že zlepší kvalitu svých legislativních návrhů, bude je konzultovat se všemi zájmovými skupinami a provádět rozsáhlé sociálně ekonomické a ekologické odhady dopadů těchto opatření. Evropský parlament a Rada uznaly, že změny v právních předpisech mají vliv na jejich kvalitu, a zavázaly se, že působení zásadnějších změn podrobí šetření. Iniciativa Irska, Nizozemska, Lucemburska a Velké Británie navíc připomněla nutnost zmenšit administrativní zátěž pro podniky.

Klíčová doporučení

Evropská komise by měla dále rozpracovat nástroj na posouzení dopadů právních předpisů, aby se cíle konkurenceschopnost a udržitelný rozvoj ještě více integrovaly.

Komise a členské státy by se měly do doby nebo v průběhu jarního zasedání Evropské rady 2005 shodnout na společné definici administrativního břemene. Komise musí posoudit kumulativní dopad byrokracie pro podniky a určit cíle, jak ji redukovat. Členské státy naproti tomu musejí prokrestit svá národní ustanovení a stanovit si cíl pro redukcii národní administrativní zátěže. Komise, stejně jako členské státy, by měly nejpozději do července 2005 oznámit, o kolik a dokdy chtějí snížit byrokracii v klíčových sektorech.

Při redukcii administrativního břemene musí Komise a členské státy nasměřovat pozornost na právní předpisy, které ovlivňují zakládání firem. Ačkoli některé členské státy dosáhly velkého pokroku, musí být ještě dále snížen čas, výdaje a náklady, které si zřizování podniků vyžaduje. V četných postupech, počtu zainteresovaných úřadů, informačních míst, formulářů, požadovaných licencí a schvalování je pořád co zlepšovat.

Klíčové doporučení

Členské státy musejí do konce roku 2005 drasticky snížit dobu, náklady a výdaje pro zakládání podniků. Cílem by mělo být, aby se dosáhlo průměru

výkonu v současnosti tří nejlepších členských států. Naléhavě se doporučuje zavedení tzv. one-stop-shop pro zakládání podniků

Více rizikového kapitálu

Druhou překážkou pro zakládání a další rozvoj podniků v Evropě je malá dostupnost finančních prostředků. Ve financování podniků připadá v současnosti příliš mnoho na půjčky a příliš málo na rizikový kapitál. To dělá těžkosti zakladatelům a zvláště SME, aby si zajistili dostatek kapitálu, protože nesplňují podmínky tradičních finančních institucí pro poskytování záruk.

Dá se také říci, že se musejí výrazně zlepšit rámcové podmínky pro investice rizikového kapitálu. Evropské investory je třeba více povzbudit, aby se dlouhodobě podíleli na zakládání podniků. Navzdory akčnímu plánu pro rizikový kapitál existují nadále výrazné rozdíly mezi členskými státy. Zdroje investic rizikového kapitálu jsou v USA dvakrát tak velké jako v EU. Kapitál se nedá dostatečně mobilizovat, také infrastruktura, po níž může kapitál přitéci, je nevyvinutá.

Akciové trhy a fondy jsou nadále roztržštěné a nedosahují dostatečné velikosti. V důsledku toho se zbytečně zvyšuje riziko pro fondy a privátní investory, neboť jsou velmi omezené způsoby, jak by mohli z projektu vystoupit.

To obráceně vede k nižším investicím, a Evropě unikají četné šance. Proto musí být posílen celý kruh - vytvářet ziskové projekty a zajistit si pro ně investory; fondy, podniky, průmysl a univerzity si musejí k sobě najít cestu.

Finanční a veřejné instituce, které nabízejí k podpoře specifických cílů rozličné finanční nástroje, například příznivé půjčky, granty a dotace, by mohly lépe spolupracovat, aby podniky měly možnost vhodného financování a využívaly nabízených šancí. Mohlo by se také systematicky využívat činnosti a znalosti Evropské investiční banky. Analýza Komise ke zlepšení přístupu na kapitálové trhy, které skupina špičkových odborníků požaduje, by měla poskytnout další konkrétní odpovědi, která opatření se k mobilizaci rizikového kapitálu dají dále přijmout. Ale už teď je jasné, že rozhodujícím faktorem pro podporu je zasíťování, včetně slibovaných clusterů a Ideopolis, a že se o to musejí zasadit ti, kdo vykonávají politická rozhodnutí.

Třetí překážkou je okolnost, že podnikatelé, kteří zkrachují, jsou tím v mnoha případech poznamenáni. V každé podnikatelské činnosti je přitom od začátku riziko neúspěchu. Ačkoli se ti, kdo pochybili, mohou, - přiměřeně svým zkušenostem - z chyb poučit a mít se svými příštími firmami větší úspěch, jsou zákazníci a finančníci při zadávání zakázek zdrženliví. Čestný konkurz s sebou stále ještě nese nadměrné právní a sociální následky. Má-li se podpořit podnikatelská iniciativa, je nutná radikální změna myšlení.

Pokud se vezmou zmíněné překážky cíleným útokem, může Evropa rozvinout svůj podnikatelský potenciál a nabídnout občanům nové příležitosti k seberealizaci. Jednorázová snaha stačit nebude: pro reálný růst se musí vybudovat dlouhodobá důvěra ve stabilitu a rámcové podmínky.

4. Integrovaný trh práce pro silnější sociální soudržnost

Lisabonská strategie vyžaduje: Zvýšit celkovou míru zaměstnanosti na 67 % (do roku 2005) a 70 % (do 2010); míru zaměstnanosti žen na 57 % (do 2005) a 60 % (do 2010); míru zaměstnanosti starších lidí na 50 % (do 2010); hranici pro odchod do důchodu o pět let.

Definovat víceletý program pro lepší přizpůsobivost firem, kolektivního vyjednávání, zpomalení růstu mezd, lepší produktivity, celoživotního vzdělávání, nové technologie a pružnou organizaci práce do konce roku 2002.

Odstranit překážky, které brání, aby se ženy zapojily do pracovního procesu; podporovat rovné příležitosti.

Sladit evropský sociální model se vznikajícím, na vědě založeným hospodářstvím: Umožnit sociální zaopatření při přeshraničním pohybu občanů, přijmout směrnice pro agentury nabízející dočasnou nájemní práci (2003), zajistit udržitelnost penzijních systémů, zavést otevřené metody koordinace v oblasti sociální ochrany.

Vymýtit chudobu: Shodnout se na programu sociální integrace (2001), zlepšit podporu integrace v národní a evropské politice, zaměřit se na problémy určitých cílových skupin.

K čemu je dobrý integrovaný trh práce?

Vysoká úroveň zaměstnanosti je důležitá pro dosažení větší sociální soudržnosti a vymýcení chudoby v Evropské unii. Zaměstnávat více lidí je nejlepší cesta, jak zajistit sociální a finanční udržitelnost a podporovat rozvoj evropských sociálních systémů.

Stárnutí populace a globalizace budou mít vzrůstající dopady na udržitelnost našeho sociálního modelu a zvláště pro naše trhy práce. Aby dosáhla silnějšího a udržitelnějšího růstu, musí Evropa - jinými slovy její členské státy - těmto výzvám čelit. Růst úrovně zaměstnanosti vyžaduje, abychom poskytovali lidem a firmám nástroje a příležitosti, jak pozitivně těchto měnících se podmínek využít.

Výzva k rychlejším reformám je až příliš často považována za pouhý krycí název pro flexibilitu, která je zase chápána jako krycí název pro oslabení práv a ochrany zaměstnanců. To je špatně. Skupina špičkových odborníků chápe pod flexibilitou pohyblivost, schopnost přizpůsobit se a být zaměstnán. Klíčem je schopnost pracovníků stále získávat a obnovovat své dovednosti a kombinace aktivních politik na trhu práce, vzdělávání a sociální podpory, která usnadní změnu pracovního místa. Reforma nemá znamenat, že z evropského trhu práce zmizí sociální dialog. Ten je důležitý pro produktivitu trhu práce a jeho schopnost přizpůsobit se změnám.

Moderní a účinná sociální politika podstatně přispívá k evropskému udržitelnému růstu. Ten je zase podstatný pro finanční životaschopnost evropského sociálního

modelu. Politika sociální integrace není důležitá pouze pro boj s chudobou, ale rovněž přispívá ke zvyšování nabídky práce. Reformy, které zajistí bezpečný a udržitelný penzijní systém, se mají zaměřit na správné motivování jak pracovníků, aby zůstali aktivní déle, tak pro zaměstnavatele, aby najímali a zaměstnávali starší zaměstnance. Zdravotnictví hraje klíčovou roli nejen v boji proti chorobám a rizikům chudoby, ale také v posilování sociální soudržnosti, zlepšování produktivity zaměstnanců, zvyšování zaměstnanosti, a tím i ekonomického růstu.

Evropský růst bude tím vyšší, čím více lidí bude na trhu práce, i když stárnutí způsobuje pokles pracující populace. Aby splnila tento strategický cíl, musí Evropa investovat do vysoce kvalifikované pracovní síly, znovu se zavázat k reformám trhu práce a přizpůsobit se demografickým změnám. Evropské trhy práce a politiky zaměstnanosti jsou efektivnější a přizpůsobivější díky nedávným reformám v mnoha členských státech. Silný růst zaměstnanosti v období od poloviny devadesátých let do roku 2001 a citelná odolnost proti ekonomickému poklesu během posledních let jsou povzbudivé signály pokroku. Z porovnání se stavem před čtyřmi roky vyplývá, že v roce 2003 bylo zaměstnáno o čtyři miliony lidí více, ačkoli částečně kvůli nárůstu méně kvalitních pracovních míst a míst na částečný úvazek. Nezaměstnanost a dlouhodobá nezaměstnanost byla významně nižší (o 30 respektive 40 procent). To však pořád není dost, abychom dosáhli lisabonských cílů. Nicméně jasně dokazují, že reformy byly nezbytné a že se vyplatily.

Abychom učinili z možnosti pracovat skutečnou volbu pro všechny, je třeba udělat více pro zvýšení zaměstnanosti žen. To si vyžádá odstranění existujících daňových překážek, které odrazují od práce, rozhodnou akci, která se zaměří na důvody rozdílů v platech mezi muži a ženami, a na přísnější vymáhání dodržování zákonů o nediskriminaci. Lepší sladění rodiny a kariéry rovněž vyžaduje zabezpečení dostupnosti, finanční přijatelnosti a dobré kvality péče o děti a ve stáří.

Specializovaná skupina na evropskou zaměstnanost provedla v roce 2003 hlubokou analýzu evropských trhů práce. Členským státům, institucím a zainteresovaným subjektům pak představila konkrétní možnosti a doporučení. Každý z nich by se měl nyní zasadit o implementaci klíčových priorit a zlepšení výkonnosti evropských trhů práce a finanční a sociální udržitelnosti sociálního modelu.

Klíčové doporučení

Členské státy by měly v úzké spolupráci se sociálními partnery podat zprávu, jak se řídí doporučeními specializované skupiny pro evropskou zaměstnanost, která odsouhlasily v březnu 2004, a to včetně dosažené výkonnosti na poli zaměstnanosti a udržitelnosti sociálních systémů. Pokrok by mohl vyhodnotit jarní summit v roce 2005. Tento úkol by měla koordinovat Rada EU pro sociální záležitosti.

Zlepšit přizpůsobivost zaměstnanců a firem

Lepší schopnost reakce evropských ekonomik na očekávané změny a jejich absorbování a vyšší stupeň adaptability na trhu práce je v zájmu celé společnosti. Je třeba podporovat vytváření nových firem, větší přizpůsobivost pracovníků a společností a maximalizovat tvorbu pracovních míst.

Výzvou pro trh práce je najít správnou rovnováhu mezi pružností a jistotou. Nalezení této rovnováhy je úkolem pro zaměstnance a zaměstnavatele, případně pro sociální partnery a vlády. Zainteresované strany by měly spolupracovat, aby umožnily lidem zůstat v zaměstnání - tím, že zajistí, aby lidé měli nejnovější poznatky a dovednosti, které potřebují, a že vytvoří struktury, v nichž mohou nejlépe kombinovat své pracovní a mimopracovní závazky. Úkolem je podpořit nové formy bezpečnosti, oprostít se od restriktivního paradigmatu doživotního pracovního místa a přijmout nové paradigma, které má lidem umožnit, aby zůstali a vyvíjeli se na trhu práce.

Efektivnější investice do lidského kapitálu

Jestliže má být Evropa v globální znalostní společnosti konkurenceschopná, musí také více investovat do svého nejvzácnějšího kapitálu - do lidí. Produktivita a konkurenceschopnost evropské ekonomiky jsou přímo závislé na dobře vzdělaných, kvalifikovaných a přizpůsobivých pracovních silách, které jsou schopny přijmout změnu. Přesto se stále udělalo v Evropě málo, aby se podařilo lidi vybavit takovými nástroji, které potřebují k adaptaci na vyvíjejícím se trhu práce. To se týká míst pro pracovníky s vysokou i nízkou kvalifikací jak ve výrobě, tak ve službách. Dost se neudělalo ani pokud jde o přilákání a udržení nejlepších vědeckých mozků světa.

Abychom vybavili Evropu potřebnou vysoce vzdělanou, kreativní a mobilní pracovní silou, musíme zajistit, aby dostatek mladých lidí končil školy s vhodnou kvalifikací, která jim umožní získat práci v dynamických sektorech s vysokou přidanou hodnotou. Členské státy musejí navrhnout ambiciózní politiku, která zvýší úroveň vzdělanosti, zejména tím, že sníží na polovinu počet těch, kteří předčasně přeruší školu. Státy musejí rovněž učinit systémy celoživotního vzdělávání dostupnými pro všechny - protože jestli mají starší lidé zůstat aktivní, musejí být vybaveni kvalifikací, která odpovídá požadavkům znalostní společnosti.

Všichni aktéři - úřady, jednotlivci a firmy - musejí přijmout svůj díl odpovědnosti za zvyšování úrovně a efektivity investic do lidského kapitálu. Potřebujeme pobídky, které podpoří investice do vzdělávání v jednotlivých firmách a napříč odvětvími. To by mělo pomoci zaměstnavatelům, kteří jsou připraveni nabídnout přiměřené možnosti pro další vzdělávání.

Klíčové doporučení

Členské státy, v úzké spolupráci se sociálními partnery, by měly přijmout do roku 2005 národní strategie celoživotního vzdělávání, aby mohly čelit

rychlým změnám v technologiích, zvyšovat účast na trhu práce, snižovat nezaměstnanost a umožnit lidem pracovat déle.

Staří lidé? Zaměstnat!

Aby podpořily ekonomický růst, musejí členské státy přivábit na trh práce více lidí a zajistit, aby se udržitelně integrovali do pracovního procesu. V tomto ohledu je podstatné zvýšit zaměstnanost aktivní politikou zaměstnanosti a pokusit se zabránit, odstranit a snížit pasti nízkých mezd adekvátními nástroji - cestou reforem daňových a sociálních systémů.

Ve světle blížícího se poklesu pracující populace mají zásadní význam starší pracovníci, kteří vyžadují zvláštní pozornost. Cíl míry zaměstnanosti pro zaměstnance starších 50 let (50 % do roku 2010) nebude naplněn, pokud nebudou okamžitě přijata dalekosáhlá opatření, zejména zahrnující rozvoj celoživotního vzdělávání, a zlepšeny zdravotní a pracovní podmínky.

Klíčové doporučení

Členské státy by měly do roku 2006 vypracovat ucelenou strategii pro aktivní stárnutí. Ta vyžaduje radikální posun v politice a kultuře od předčasných odchodů do důchodu k třem rozhodujícím směrům této politiky: poskytování správných právních a finančních pobídek pro zaměstnance, aby pracovali déle, a pro zaměstnavatele, aby najímali a zaměstnávali starší pracovníky; zvyšování participace v celoživotním vzdělávání pro všechny věkové skupiny, zejména pracovníků starších a s nízkou kvalifikací; a zlepšování pracovních podmínek a kvality práce.

V celé Unii by se měla zvýšit mobilita, aby mohli pracovníci využívat nových příležitostí. V této souvislosti by měly členské státy vážně zhodnotit dopad omezení na trzích práce pro pracovní síly z nových členských států, jak to určují přechodná období. Na tomto základě by měly rovněž vyhodnotit, zda jsou stále ještě nutná.

Stárnutí populace v následujících letech a desetiletích vyzývá k proaktivním analýzám cest a prostředků, které uspokojí budoucí potřeby trhu práce. I když se plně využije potenciálu trhu práce, bude nutná selektivní imigrace z nečlenských států, aby pokryla výpadky na evropském trhu práce. Částečně tak také vykompenzuje negativní důsledky odlivu mozků. Bylo by moudré, kdyby se členské státy připravily na toto rozhodnutí, protože zkušenost ukazuje, že úspěšná integrace přistěhovalců a etnických menšin do společnosti, a zvláště do trhu práce, vyžaduje značné a soustředěné úsilí.

5. Za ekologicky udržitelnou budoucnost

Lisabonská strategie vyžaduje:

Boj proti změnám klimatu: Rychlou ratifikaci Kjótského protokolu (2002), pokroky v dosahování cílů z Kjóta (2003), dosažení záměru, aby bylo 12 %

primární energetické potřeby a 22 % hrubé spotřeby elektřiny kryto obnovitelnými zdroji.

Oddělení vazby mezi hospodářským růstem a používáním zdrojů: Boj proti stoupajícímu objemu dopravy, dopravním zácpám, hlukové zátěži a ekologickému znečištění při plném zahrnutí sociálních a ekologických dopravních nákladů, vytvoření společného rámce pro zpoplatnění používání dopravní infrastruktury (Evropská dálniční známka); udržitelné nasazení přirozených zdrojů a redukce množství dopadu.

Vytyčení nového právního rámce: Přijetí směrnic ke zdaňování energie (2002) a ekologické odpovědnosti (2004), Šestý ekologický akční program.

Proč je ochrana životního prostředí konkurenční výhodou?

Dobře promyšlená ekologická politika nabízí šance pro inovace, vytváří nové trhy a vyšší efektivitou využívání zdrojů a novými investičními možnostmi zlepšuje konkurenceschopnost. V tomto smyslu může ekologická politika přispět k dosažení klíčových cílů Lisabonské strategie - k vyššímu růstu a více pracovních míst.

Navíc je nutné vypořádat se se současnou zátěží na životní prostředí, a vyhnout se tak dnešním i budoucím škodám na zdraví, biodiverzitě, vlastnictví a hospodářské činnosti. Lisabonská strategie musí více zohledňovat ekologické aspekty. Pokud se nebude jednat teď, přinese nečinnost dlouhodobě větší a podle okolností nezvratné škody, stejně jako vysoké náklady na jejich odstranění.

Jak už bylo řečeno, odráží Lisabon závazek Evropy k ukotvení ochrany životního prostředí do procesu hospodářského růstu a vytváření pracovních míst a dopřává jí tím konkurenční výhodu. Ochrana životního prostředí by měla zůstat důležitým rozměrem této strategie, protože se ukazuje jako plus na globálních trzích a posiluje konkurenceschopnost. Ale ideální provázání ekologických aspektů a zesílené konkurenceschopnosti nepřijde samo od sebe; vyžaduje správnou volbu politických nástrojů a ze strany vlády pečlivé vážení mezi ekologickými, sociálními a ekonomickými dopady - viděno krátko- a dlouhodobě.

Životní prostředí a konkurenceschopnost

Evropa může využít své role předjezdce, a to tím, že se soustředí na technologie šetrné ke zdrojům, které si musejí osvojit také jiné země. V čistých produktech a procesech jsou evropské podniky jedničkami na světovém trhu. To jim dává výhodu na nově vznikajících trzích, kde životní prostředí stále více trpí v důsledku prudkého růstu.

Například v Číně mají auto pouze tři lidé z tisíce. S rostoucím blahobytem má však tato asijská velmoc potenciál, aby se stala největším automobilovým trhem na světě. Současně chce čínská vláda, tváří v tvář ohromným problémům se znečišťováním ovzduší a silně stoupající poptávkou po ropě, snížit do roku 2010 objem svých emisí na evropskou úroveň.

Tato politika a relativně nízké příjmy v Číně nasměrují spotřebitelskou poptávku na ekologičtější a spotřebitelsky příznivější automobily. Výrobci v EU jsou na tuto poptávku dobře připraveni.

Podpora ekologicky efektivních inovací je očividně vývojem, na němž mohou všichni vydělat. Proto by měla být plně využita k dosažení lisabonských cílů. Inovace, které vedou k menšímu znečištění životního prostředí, k produktům, které šetří zdroje a efektivnějším zacházení se zdroji, se starají nejen o růst a zaměstnanost, nýbrž nabízejí zároveň příležitosti, jak od sebe oddělit hospodářský růst, spotřebu zdrojů a znečištění životního prostředí. Existuje mnoho příkladů takových ekologických inovací, které sahají od elektroniky po zemědělství a zahrnují sektory energetiky, dopravy, chemie a zdravotnictví. Akční plán pro ekologické technologie (ETAP) by měl podporovat rozvoj a nasazení těchto technologií. Poukazuje na mnohé tržní překážky, které musejí zmizet, jestli chce Evropa vyčerpat potenciál ekologicky efektivních inovací.

Tyto inovace musejí dostat přednost při důležitých investičních rozhodnutích, především v oblastech energie a dopravy. Aby měly šanci na trzích, je žádoucí vhodný právní rámec. Na některých trzích působí cenové deformace, které ovlivňují špatné rozdělování zdrojů a odrážejí investory a kupce od toho, aby se zúčastnili. Tržní ceny musejí odrážet opravdové náklady různého zboží a služeb pro společnost. K tomu musejí být postupně seškrtnuty škodlivé dotace a vnější vlivy se musejí větší měrou promítnout do cen. Přitom je třeba mít na paměti i jiné politické cíle jako konkurenceschopnost v globální ekonomice a sociální aspekty.

Nevýhodu pro podniky v oboru ekologických inovací je omezený přístup k finančním zdrojům.

V současnosti mají investice do ekologických inovací delší splátkové lhůty, což představuje vyšší riziko pro investory. Příkladem, jak situaci řešit, může být Nizozemsko: to podporuje tzv. zelené investiční fondy, které spravují obchodní banky. Soukromé osoby, které do těchto fondů investují, mají daňové úlevy. Tím se zvětšuje využitelný kapitál na tomto trhu.

Klíčová doporučení

Komise, Rada a členské státy by měly podporovat vývoj a šíření ekologických inovací a využít vedoucí postavení Evropy na klíčových trzích ekoprůmyslu.

Komise by měla Radě na jarním zasedání 2005 předložit zprávu o dosaženém pokroku v Akčním plánu pro ekologické technologie (ETAP). Pro realizaci ETAP by měly členské státy vypracovat "jízdní řád", v němž jsou stanovena konkrétní opatření na lhůty, především v rovině výzkumu (zejména pro technologické platformy), na podporu SME (rizikový kapitál) a přiměřených cen (odstraněním škodlivých subvencí).

Vlády musejí podporovat ekologické inovace i bez - nepochybně pomocných - daňových kroků. Trh by mohl rozhýbat ekologizací veřejných zakázek. Budou-li vlády v roli prvního zákazníka, mohli by další potenciální kupci prověřit výkonnost

těchto nových technologií. Kromě toho může ekologické zadávání veřejných zakázek přispět k tomu, že náklady klesnou v důsledku úspor z rozsahu.

Klíčové doporučení

Národní a lokální úřady by měly do konce roku 2006 stanovit Akční plány pro ekologizaci veřejných zakázek, které se budou soustředit předně na technologie využívající obnovitelné energie a na nové pohonné hmoty. Komise by měla pomáhat, aby se spolehlivé postupy rozšířily mezi úřady členských států.

Pro udržitelnou budoucnost

Pokud jde o otázku udržitelnosti, musejí být přijatá opatření v souladu s dlouhodobými cíli EU. Z pohledu Lisabonské strategie to vyžaduje shodu mezi krátkodobými a dlouhodobými cíli, tedy vyvážený vztah mezi opatřeními, která mají podporovat růst a zaměstnanost, a mezi ekologickými cíli. Jsou slyšet námitky, že ekologicko-politické, na dlouhodobé rozvojové cíle zaměřené chování poškozuje některé sektory, pokud se stejnou cestou nevydají také jiné členské země. Toto uvažování by mohlo zbrzdit přijímání ekologických opatření. Výzva spočívá v tom, aby se při vypracování a prosazování politických rozhodnutí hledala správná rovnováha mezi hospodářskou, sociální a ekologickou dimenzí. EU a členské státy musejí urychlit vývoj nástrojů pro odhady dopadů, které jim umožní dělat věcně správná rozhodnutí. Ta by měla zohlednit veškeré výhody - krátko či dlouhodobé, stejně jako globální konkurenceschopnost. To je bezpodmínečně nutné, pokud si chce Evropa udržet primát v ochraně životního prostředí, aniž by ignorovala dopady na růst zaměstnanosti.

Evropa se musí dlouhodobě snažit, aby se zvýšila efektivita energetiky a využívání zdrojů. Zatím poslední růst a výkyvy cen ropy, způsobené geopolitickými faktory, způsobily ještě větší závislost EU na zahraničních ropných dovozech (82 % v roce 2002). Vyšší energetická efektivita a další budování alternativních energetických zdrojů napomáhají tuto závislost zmenšit a posílit konkurenceschopnost EU, protože energetický účet bude nižší.

Aby se zlepšila regulace, mohly by být výše uvedené akce podpořeny průběžně vylepšovanými ekologickými nástroji. Nový směr ekologické politiky, kterým se EU a členské státy v posledních letech vydaly, musí pokračovat. K tomuto nasazení patří také stanovení dlouhodobých cílů, ale ne předepisování technologických prostředků, jak mají být tyto cíle dosaženy.

Kapitola III

Cesta k úspěchu

Cílem Lisabonské strategie je zvýšit růst a zaměstnanost v Evropě a zakotvit sociální soudržnost a ochranu životního prostředí v jádru růstového procesu - tak, aby tato strategie byla spíše prostředkem k dosažení růstu než pouhým požadavkem. Radikální vystupňování úsilí Evropy o vybudování znalostní ekonomiky, dokončení tvorby vnitřního trhu pro zboží a služby a vytvoření

prostředí, které je příznivé pro obchod a podnikání, hrají pro dosažení tohoto cíle hlavní roli. V kombinaci s přístupem, který prosazuje na pracovním trhu a v otázkách životního prostředí Skupina špičkových odborníků. Avšak dosažení udržitelného ekonomického růstu, ač zdatně podporovaného prorůstovými měnovými a fiskálními strategiemi, si vyžaduje tvrdá opatření. Je nutné přeorientovat zdroje a odolat vlivu různých zájmových skupin. Strukturální reformy nejsou nikdy jednoduché. Nicméně zachování sociálního modelu nelze dosáhnout jejich odmítáním a oddalováním. Sociální a ekologické vymoženosti, na kterých Evropané trvají, je možné udržet a dokonce zlepšit pouze ochotou k zásadní změně.

Bohužel dosavadní pokrok byl nedostatečný, především vinou nedostatečné angažovanosti a politické vůle. Více politického vlastnictví je podmínkou úspěchu. Zároveň je třeba více soudržnosti a konzistence mezi cíly a prostředky Lisabonu právě tak, jako je nutná důsledná revize a přepracování procesů zaměřených na realizaci a komunikaci. Pokud byla Evropská unie v minulosti úspěšná - jako při zavedení jednotného trhu v roce 1992, při zřízení jednotné měny a rozšíření - bylo to proto, že evropské instituce a členské státy úzce spolupracovaly na projektu, který považovaly za velký a potřebný pro budoucnost Evropy. Lisabonská strategie pro růst a zaměstnanost je stejně důležitým projektem. Evropská komise a členské státy EU musejí spolu se sociálními partnery a dalšími zainteresovanými stranami dát jasně najevo, že jsou odhodlány Lisabonský proces prosadit a přijmout odpovědnost za provedení tohoto programu. Vlády a Evropská komise musejí převzít tolik žádoucí politické vedení.

Klíčová doporučení

Zasedání Evropské rady na jaře 2005 by mělo Lisabonskou strategii oživit. Mělo by vyslat jasnou výzvu, aby se do její realizace zapojily národní vlády a občané. Evropská rada musí zajistit, aby se dostatek času a pozornosti věnoval hodnocení pokroku při dosažení lisabonských záměrů.

Skupina špičkových odborníků radí EU a členským státům, aby se zaměřily na růst a zaměstnanost, s cílem podpořit sociální soudržnost a udržitelný rozvoj.

Předseda Evropské komise by se měl zasadit, aby se Lisabonská strategie prosazovala co nejrychleji.

Nutnost soudržnosti a konzistence

Pokroku v implementaci Lisabonské strategie nepochybně brání slabá soudržnost a konzistence jak mezi účastníky procesu, tak jednotlivými politikami. Soudržnost a konzistence znamenají, že by si všichni zainteresovaní měli být vědomi stejného cíle a sdílet jeho potřebu. Politiky táhnoucí protichůdnými směry je nutné sjednotit, aby se mohly navzájem posilovat. Dosáhnout většího růstu a zaměstnanosti znamená zajistit jasnou shodu mezi účastníky, politikami a cíli.

Členské státy nepochybně hrají rozhodující úlohu při dosažení růstu a zaměstnanosti - nejen v zájmu svých vlastních zemí, ale také proto, že v

evropském kontextu dobrý výkon jednoho členského státu napomůže zlepšení výkonu dalších členských států a naopak. Jak upozornila Skupina špičkových odborníků, stoupající evropský příliv unese každou evropskou loď. V důsledku malé angažovanosti jak na národní, tak na celoevropské úrovni nebyly tyto výhody využity, což odhalilo nekonzistenci a nesoudržnost. Evropa jako celek za to nemůže dále platit daň v podobě zvyšování nezaměstnanosti a nevyužití příležitosti k růstu.

Až dosud nebylo patrné dostatečné zapojení národních parlamentů a občanů do tohoto procesu. Tlak na vlády byl menší, než měl a mohl být. To platí také o sociálních partnerech a dalších zainteresovaných stranách. Je nutná užší spolupráce mezi různými účastníky, kteří se musejí plně zapojit do procesu vzájemného povzbuzování a podpory. To vše potvrzuje potřebu vytvoření partnerství pro reformu v rámci příslušného národního kontextu každého členského státu.

Klíčové doporučení

Na jarním zasedání 2005 by měla Evropská rada sdělit, jakého pokroku bylo dosaženo ve vytváření partnerství pro reformu, k němuž vyzvala na jaře 2004. Úkolem bylo sdružit občany, sociální partnery, zainteresované strany a veřejné instituce, aby se zaměřili na klíčové priority růstu a zaměstnanosti.

Transparentnost ohledně dosaženého pokroku je klíčovým faktorem pro zapojení všech zainteresovaných stran, stejně jako politická vůle a odhodlání podporovat tuto agendu. Přehled zamýšlených opatření, která by měly uskutečnit vlády, je pro takovou transparentnost stěžejní. Skupina špičkových odborníků proto vyzvala členské státy, aby pod vedením svých hlav států nebo šéfů vlád formulovaly národní akční programy. V nich mají vytyčit jízdní řády včetně milníků, z nichž bude patrné, jakým způsobem bude lisabonských cílů dosaženo. Tento přístup slouží třem účelům: napravuje absenci národní angažovanosti v prosazování strategie, napomáhá zajištění soudržnosti a konzistence mezi přijatými opatřeními a zapojuje všechny zainteresované strany.

Pokud má být zajištěna soudržnost a konzistence mezi národními opatřeními, hlavy států a šéfové vlád musejí jasně zdůraznit své odhodlání prosazovat individuální národní strategie. V každé vládě by mohl být jeden její člen pověřen dohledem nad každodenním "prováděním" Lisabonu. Národní parlamenty se musejí důrazněji k tomuto programu hlásit, vysvětlovat veřejnosti jeho cíle a diskutovat o tom, co je a co není třeba udělat. Musejí otevřít a zpřístupnit celou problematiku. Při vytváření národních akčních programů je nutné zapojit sociální partnery a další zainteresované strany - partnerství pro růst a zaměstnanost. Jen tak lze těžit z jejich odborných znalostí a zavázat je k souhře. Aby se udržel politický pohyb vpřed, měly by se tyto strategie naplánovat na dva roky a poté, tedy v roce 2007, aktualizovat.

Klíčové doporučení

Na zasedání Evropské rady na jaře 2005 by se hlavy států a šéfové vlád měli jasně přihlásit k uskutečňování dohodnutých reforem. Do konce roku 2005 by národní vlády měly předložit - s úmyslem zapojit všechny síly - národní akční programy, které by měly být předmětem debaty s národními parlamenty a sociálními partnery.

Úsilí o dosažení soudržnosti a konzistence je třeba vést napříč všemi členskými státy, aby se mohlo posílit na evropské úrovni. Akční programy by měly být předloženy Evropské komisi, která by vyhotovila podrobnou analýzu 25 plánů a následně připravila souhrnnou zprávu s konkrétními doporučeními pro zasedání Evropské rady na jaře 2006. K dalšímu zlepšení soudržnosti a konzistence mezi národní a evropskou úrovní je třeba, aby národní programy zohlednily společné zásady ekonomické strategie a politiky zaměstnanosti stanovené v hlavních směrech hospodářské politiky a politiky zaměstnanosti. Nejdříve je však nutné dále zvýšit konzistenci a soudržnost těchto dvou nástrojů. V současné době jsou vnímány jako dva oddělené světy, ačkoli ve skutečnosti se oba týkají rozhodujících prvků růstu v Evropě. Oba by se měly přizpůsobit a lépe sladit s Lisabonským procesem, aby podporovaly cíle růstu a zaměstnanosti a byly si navzájem přínosem.

Klíčové doporučení

Zasedání Evropské rady na jaře 2005 by mělo vyzvat Radu, aby nejpozději v červenci 2005 přijala takové hlavní směry hospodářské a zaměstnanecké politiky, které by plně odrážely dohodnuté cíle růstu a zaměstnanosti. Měly by platit po dobu čtyř let (pokrývaly by dva cykly národních programů), aby zajistily co nejvyšší soudržnost a vnitřní konzistenci obou nástrojů.

Dalším stěžejním požadavkem je soudržnost mezi institucemi Evropské unie. Evropský parlament se proto musí do tohoto procesu mnohem výrazněji zapojit. Musí přimět Evropskou komisi k odpovědnosti za dosažený pokrok a za plnění jejích povinností. To vyžaduje aktivní roli samotného parlamentu, jelikož otevřený způsob koordinace, do značné míry aplikovaný v Lisabonské strategii, mu nepřisuzuje automatickou roli. Evropský parlament by proto měl zvážit ustavení stálého výboru pro Lisabonskou strategii pro růst a zaměstnanost.

Klíčové doporučení

Evropský parlament by mohl ustavit stálý výbor pro Lisabonskou strategii pro růst a zaměstnanost.

Možnost, že by Evropský parlament poháněl klíčové hráče k odpovědnosti, by měla představovat další nástroj, jak podnítit Evropskou komisi k plnění jejích závazků. Zainteresované strany v Evropě, zejména sociální partneři, musejí vytvořit - svým aktivním zapojením - spojovací článek, tedy konzistenci mezi národní a evropskou úrovní. Evropští sociální partneři by měli obohatit diskusi o růstu a zaměstnanosti, převzít část odpovědnosti a přijmout realizaci Lisabonu jako součást společného pracovního programu.

Soudržnost na evropské úrovni by také dále zlepšilo lepší promítnutí priorit Evropské unie do jejího rozpočtu. Unie by neměla pouze přesvědčovat členské státy, aby prosazovaly Lisabon; měla by co nejvíce podpořit svá slova finančními pobídkami. Podle současného rozpočtového rámce společenství už byly na růst, zaměstnanost a konkurenceschopnost vyčleněny - přímo či nepřímo - velké částky. Bez ohledu na to, jaká rozhodnutí budou o celkové výši výdajů Evropského společenství v příštím finančním výhledu nakonec přijata, Skupina špičkových odborníků je přesvědčena, že struktura evropského rozpočtu - stejně jako národní rozpočty - musí odrážet priority Lisabonské strategie. Výdaje na výzkum a rozvoj, infrastruktura a vzdělávání a školení jsou příklady výdajů, které podporují ekonomickou konkurenceschopnost. Rozpočet EU by měl být stavěn tak, aby výdaje EU odrážely priority odpovídající cílům růstu a zaměstnanosti. Tato přestavba by měla také zahrnovat analýzu možností zavedení rozpočtových stimulů s cílem povzbudit členské státy při plnění lisabonských cílů.

Klíčové doporučení

Rozpočet EU by měl být maximálně přestavěn tak, aby odrážel priority Lisabonu. Součástí této přestavby by měla být analýza možností zavedení rozpočtových stimulů s cílem podpořit členské státy při plnění lisabonských cílů.

Zlepšit proces realizace

Otevřená metoda koordinace zdaleka nesplnila očekávání. Pokud se členské státy nepřihlásí k duchu vzájemného benchmarkingu, změní se jen málo nebo nic. Komunitární metoda nepřinesla žádané výsledky. Členské státy se opožďují s uskutečňováním dohodnutých opatření a aplikace směrnic v téměř všech členských státech značně zaostává. Neprokážou-li vlády odhodlání k realizaci na národní úrovni, znamená to velký problém. Kromě toho v mnoha případech není prováděcí legislativa v souladu s původní směrnicí, nebo je mimořádně složitá, čímž se negují výhody, které měl přinést jednotný soubor předpisů. Často také klade zbytečné překážky obchodu. Úspěch obou metod nepochybně závisí do značné míry na politické vůli.

Hlavní prvky otevřené metody koordinace - lobbování a benchmarking - jsou jasnými podněty pro členské státy k plnění jejich závazků. Jejich aktuální výkony budou poměřovány a porovnávány, což ulehčí výměnu zkušeností z úspěšných projektů. Skupina špičkových odborníků navrhuje radikální zlepšení tohoto procesu, širší využití 14 ukazatelů a následné lepší sdělování výsledků, což by také vedlo k prohloubení politických důsledků za neplnění závazků.

S Lisabonským procesem je spojeno více než sto ukazatelů. Je tedy pravděpodobné, že každá země může být nejlepší v tom či onom ukazateli. V důsledku toho se tento nástroj stává neúčinným. Členské státy nemají motivaci pro zlepšení svých výsledků. Zjednodušení je životně důležité. Zavedení omezenějšího rámce 14 cílů a ukazatelů Evropskou radou nabízí příležitost zlepšit fungování nástroje nátlaku zájmových skupin. Skupina špičkových odborníků považuje tento seznam hlavních ukazatelů za nejlepší kompromis, jak zachovat strategii Lisabonu a zároveň postihnout jeho ambicióznost a

komplexnost. Evropská komise by měla předkládat hlavám států a šéfům vlád i širší veřejnosti každoroční aktualizace těchto klíčových 14 ukazatelů Lisabonu ve formě "ligových" tabulek s hodnocením (od 1 do 25), které bude oceňovat dobré výsledky a kritizovat špatné - jmenovat, hanět a chválit. Těchto 14 ukazatelů nabízí členským státům příležitost dále zdůraznit dimenzi Lisabonu zaměřenou na růst a zaměstnanost.

Ne všechny členské státy začínají ze stejné pozice. To platí především pro nově přijaté země. V jejich případě musí být zpráva více nuancovaná a detailnější, musí brát v úvahu ekonomickou realitu, to, že začínaly z velmi nízkého základu. Dokonce i v případě, že jejich statistické výsledky budou zaostávat, měly by být tyto země oceňovány za výrazný dosažený pokrok.

Klíčové doporučení

Evropská komise by měla předložit jarnímu zasedání Evropské rady veřejně dostupnou tabulku o pokroku členských zemí EU při plnění 14 klíčových ukazatelů a cílů. Země, které si vedou dobře, by měly být oceněny, země se špatnými výsledky naopak pokárány.

Komunikace

Úkolům, před kterými stojí Evropa, vývoji strategií a významu společného postupu, musí evropská veřejnost lépe porozumět. Porozumění vyžaduje jasnou a intenzivní komunikaci. Důležitost tohoto aspektu pro úspěch lisabonského projektu se nesmí podceňovat. Všichni účastníci včetně evropských a národních politiků by měli hrát významnou roli při předávání tohoto poselství.

Veřejný proces benchmarkingu nabízí příležitost přibližovat strategii růstu a zaměstnanosti a dosažený pokrok širšímu publiku. Návrhy Skupiny špičkových odborníků - národní akční programy, větší angažovanost členských států a parlamentů, pokračující a významnější úloha jarních zasedání Evropské rady při prosazování cílů Lisabonu - poskytnou mnoho dalších příležitostí k diskusi, debatě a argumentování. Je nutné se těchto příležitostí chopit. Stejná podpůrná činnost, s využitím nejmodernějších způsobů komunikace, by se měla rozšířit na komunikaci v rámci Evropské komise. Tým špičkových odborníků doporučuje posoudit a případně revidovat komunikaci a komunikační strategii Evropské komise tak, aby se dostala na co nejvyšší úroveň.

Klíčové doporučení

Komunikace a komunikační strategie v rámci Evropské komise by měly být přezkoumány a v případě potřeby reformovány tak, aby dosáhly co nejvyšší úrovně před zasedáním Evropské rady na jaře 2005.

Závěr

Vedoucí evropští představitelé potřebují vštípit občanům víru, že zítřek bude lepší než dnešek. Jak potvrzuje Skupina špičkových odborníků, Evropa má značnou ekonomickou a sociální sílu. Program reformy vytyčený v této zprávě je zcela

proveditelný a přinese zlepšení. Je třeba jej srozumitelně vysvětlit, jasně mu porozumět a poté realizovat. Uskutečnění spolu s doprovodným zlepšením bude začátkem nové mocné éry Evropy, éry lepší ekonomické výkonnosti, zvýšeného sebevědomí a lepších vyhlídek, stejně jako zvýšené důvěry.

Změny jako otevření trhů, modernizace sociální politiky, penzijních a zdravotních systémů, zlepšení přizpůsobivosti pracovního trhu a dokonce vzdělávacích systémů mají okamžitý dopad na každodenní život obyvatel. Mnoho těchto změn je pozitivních, a to i přes obecně negativní přístup k nim. Například zvýšená konkurence posiluje spotřebitele, lepší péče o děti a starší občany zlepšuje životy pečovatелů, především žen, zatímco přístup k celoživotnímu vzdělávání nabízí pracujícím šanci k mobilitě, sebezdokonalování a větší příležitost. Pokud však nebude program vnímán jako komplexní programový soubor, každá jeho složka nedostane šanci dokázat, že může fungovat a přispět k celkovému zlepšení. Příležitost pokročit vpřed k lepší výkonnosti a důvěře se tak výrazně omezí.

Potřebu realizace reformy je především nutné vysvětlovat těm občanům, kteří si nejsou vždy vědomi naléhavosti a závažnosti situace. "Konkurenceschopnost" není pouze nějaký suchý ekonomický ukazatel, který bývá pro obyčejné lidi často nesrozumitelný; spíše stanovuje diagnózu zdravotního stavu hospodářství země: chceme-li zachovat a zlepšit náš sociální model, musíme jej přizpůsobit: na změnu ještě není příliš pozdě. V každém případě není současný stav udržitelný. Zapojení a zaangažování občanů do procesu má dva vzájemně se posilující aspekty. Ve skutečnosti hledá podporu veřejnosti předkládáním témat k diskusi a využívá tuto podporu k vyvíjení tlaku na vlády, aby sledovaly tyto cíle.

Skupina špičkových odborníků nevyzývá k bezohledné akci; reformní balíky by měly být vyvážené, důkladně promyšlené a řádně naplánované. Stejně tak by se měl posílit a zmodernizovat evropský přístup k organizaci ekonomiky a společnosti, který by zároveň zakotvil základní evropské hodnoty, na kterých záleží všem Evropanům. Jde o splnění slibů a přijatých závazků, a to s sebou nese podstatnou změnu.

Podpora růstu a zaměstnanosti v Evropě je příštím velkým evropským projektem. Jeho realizace bude vyžadovat silné politické vedení a závazek nejvyššího řádu spolu s významnou úlohou sociálních partnerů, kterou si tým špičkových odborníků přeje udržet. Výsadu hlasu a účasti však doprovází odpovědnost, kterou by měli přijmout všichni. Občané Evropy si to zaslouží.

Opatření, která navrhujeme, vyžadují - v našem evropském demokratickém systému - trvalé politické odhodlání. Nakonec úspěch velké části Lisabonské strategie závisí na pokroku dosaženém v hlavních městech jednotlivých zemí: tuto prostou pravdu nezmění žádná evropská procedura či metoda. Národní vlády, a především jejich šéfové, se nesmějí vyhýbat svým zásadním odpovědnostem. V sázce není nic menšího než budoucí prosperita evropského modelu.

RELATIVNÍ VÝKONNOST NOVÝCH ČLENSKÝCH STÁTŮ PODLE STRUKTURÁLNÍCH INDIKÁTORŮ

Úroveň ¹⁾	Kypr	ČR	Estonsko	Maďarsko	Litva	Lotyšsko	Malta	Polsko	Slovinsko	Slovensko	EU-25	EU-15	USA	Cíl 2005	Cíl 2010
HDP na hlavu (PPS, EU-15 = 100)	2003 76,3	66,5	42,5	55,6	41,9	38,8	68,1	42,2	70,6	46,8	91,2	100,0	140,3	-	-
Produktivita práce na zaměstnance (PPS, EU-15 = 100)	2003 77,1	61,3	43,1	62,8	44,4	40,1	82,3	49,6	70,0	54,1	93,1	100,0	121,6	-	-
Míra zaměstnanosti (%) ²⁾	2003 69,2	64,7	62,9	57,0	61,1	61,8	54,2	51,2	62,6	57,7	62,9	64,4	71,2	67,0	70,0
Míra zaměstnanosti žen (%) ²⁾	2003 60,4	56,3	59,0	50,9	58,4	57,9	33,6	46,0	57,6	52,2	55,1	56,0	65,7	57,0	60,0
Míra zaměstnanosti starších pracovníků (%)	2003 50,4	42,3	52,3	28,9	44,7	44,1	32,5	26,9	23,5	24,6	40,2	41,7	59,9	-	50,0
Dosažené vzdělání (20-24, %)	2003 82,2	92,0	81,4	85,0	82,1	74,0	43,0	88,8	90,7	94,1	76,7	73,8	-	-	-
Výdaje na vývoj a výzkum (% HDP)	2003 0,3	1,2	0,8	1,0	0,7	0,4	-	0,6	1,5	0,6	1,9	2,0	2,8	-	3,0
Investice firem (% HDP)	2003 14,1	22,4	25,0	19,8	17,8	22,9	-	14,9	21,1	23,2	16,8	16,7	-	-	-
Komparativní úroveň cen (EU-15 = 100)	2002 83	53	61	55	51	54	72	58	73	44	96	100	113	-	-
Míra lidí ohrožených chudobou (%)	2003 16,0	8,0	18,0	10,0	17,0	16,0	15,0	15,0	11,0	21,0	15,0	15,0	-	-	-
Míra dlouhodobé nezaměstnanosti (%)	2003 1,1	3,8	4,6	2,4	6,1	4,3	3,5	10,7	3,4	11,1	4,0	3,3	-	-	-
Rozptyl měr regionální zaměstnanosti	2003 -	5,8	-	8,5	-	-	-	7,2	-	7,6	13,0	12,0	-	-	-
Emise skleníkových plynů (index základní rok = 100)	2002 150	74,3	44,8	69	39,8	36,9	128,5	67,7	98,7	71,8	91,0	97,1	113,1	-	92,0
Energetická náročnost ekonomiky	2002 280	921	1156	564	1273	759	264	650	343	964	210	191	330	-	-
Objem dopravy	2002 93	100	177	91	119	123	-	70	92	62	101	102	91	-	-

¹⁾ Úroveň pro uvedený rok, nebo pro poslední dostupný rok; ²⁾ Data zaměstnanosti v USA: OECD.

Zdroj: Eurostat, pokud není uvedeno jinak. Detailní definice a vysvětlující poznámky indikátorů stejně jako jednotlivé hodnoty jsou k dispozici na <http://europa.eu.int/comm/eurostat/structuralindicators>

EU-15 – MÍRA STAROBNÍ ZÁVISLOSTI

	2000	2005	2010	2015	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050		2000	2005	2010	2015	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Belgie	26	26	27	30	33	37	42	45	46	46	45	Lucembursko	21	23	24	26	28	32	36	40	41	40	38
Dánsko	22	23	27	29	32	34	38	39	40	38	36	Nizozemsko	20	21	22	26	30	33	38	42	44	42	41
Německo	24	28	30	31	34	38	44	50	50	49	49	Rakousko	23	25	27	30	32	37	45	52	54	54	54
Řecko	26	28	29	31	33	35	38	43	47	52	54	Portugalsko	23	25	25	27	29	31	33	37	41	45	46
Španělsko	25	26	27	29	31	34	39	45	52	58	60	Finsko	22	23	25	31	36	39	43	44	43	43	44
Francie	24	25	25	29	33	36	40	43	45	45	46	Švédsko	27	27	29	33	35	37	40	41	42	42	42
Irsko	17	17	17	20	22	25	27	29	33	37	40	V. Británie	24	24	24	27	29	32	37	41	43	42	42
Itálie	27	29	31	34	37	40	46	53	59	62	61	EU	24	26	27	30	32	36	41	45	48	49	49

Poznámka: Podíl populace starší 65 let na populaci od 15 do 64 let

Zdroj: Výpočty Komise na základě dat Eurostatu – střední scénář

RELATIVNÍ VÝKONNOST STARÝCH ČLENSKÝCH STÁTŮ PODLE STRUKTURÁLNÍCH INDIKÁTORŮ

Úroveň ¹⁾	Rakousko	Belgie	Německo	Dánsko	Španělsko	Finsko	Francie	Řecko	Irsko	Itálie	Lucembursko	Nizozemsko	Portugalsko	Švédsko	V. Británie	EU-25	EU-15	USA	Cíl 2005	Cíl 2010
HDP na hlavu (PPS, EU-15 = 100)	2003 111,4	106,6	98,8	112,9	87,3	100,6	103,8	73,0	121,7	97,8	194,6	109,9	68,3	105,6	108,9	91,2	100,0	140,3	-	-
Produktivita práce na zaměstnance (PPS, EU-15 = 100)	2003 96,4	118,4	94,3	97,8	94,8	98,6	113,7	90,3	119,7	103,6	132,2	95,2	63,5	96,5	101,9	93,1	100,0	121,6	-	-
Míra zaměstnanosti (%) ²⁾	2003 69,2	59,6	65,0	75,1	59,7	67,7	63,2	57,8	65,4	56,1	62,7	73,5	67,2	72,9	71,8	62,9	64,4	71,2	67,0	70,0
Míra zaměstnanosti žen (%) ²⁾	2003 62,8	51,8	59,0	70,5	46,0	65,7	57,2	43,8	55,8	42,7	52,0	65,8	60,6	71,5	65,3	55,1	56,0	65,7	57,0	60,0
Míra zaměstnanosti starších pracovníků (%)	2003 30,4	28,1	39,5	60,2	40,8	49,6	36,8	42,1	49,0	30,3	30,0	44,8	51,1	68,6	55,5	40,2	41,7	59,9	-	50,0
Dosažené vzdělání (20-24, %)	2003 83,8	81,3	72,5	74,4	63,4	85,2	80,9	81,7	85,7	69,9	69,8	73,3	47,7	85,6	78,2	76,7	73,8	-	-	-
Výdaje na vývoj a výzkum (% HDP)	2003 2,2	2,2	2,5	2,5	1,0	3,4	2,2	0,6	1,2	1,1	1,7	1,9	0,9	4,3	1,9	1,9	2,0	2,8	-	3,0
Investice firem (% HDP)	2003 20,3	17,9	16,3	18,2	22,1	15,3	15,9	21,8	19,7	16,5	15,0	16,5	19,1	12,6	14,6	16,8	16,7	-	-	-
Komparativní úroveň cen (EU-15 = 100)	2002 102	99	104	131	82	123	100	80	118	95	100	102	74	117	108	96	100	113	-	-
Míra lidí ohrožených chudobou (%)	2003 12,0	13,0	11,0	10,0	19,0	11,0	15,0	20,0	21,0	19,0	12,0	11,0	20,0	9,0	17,0	15,0	15,0	-	-	-
Míra dlouhodobé nezaměstnanosti (%)	2003 1,1	3,7	4,6	1,1	3,9	2,3	3,5	5,1	1,5	4,9	0,9	1,0	2,2	1,0	1,1	4,0	3,3	-	-	-
Rozptyl měr regionální zaměstnanosti	2003 3,1	7,7	6,0	-	8,9	6,1	5,0	3,6	-	17,0	-	2,4	3,9	4,3	6,0	13,0	12,0	-	-	-
Emise skleníkových plynů (index základní rok = 100)	2002 108,5	102,1	81,1	99,2	139,4	106,8	98,1	126,5	128,9	109	84,9	100,6	141	96,3	85,1	91,0	97,1	113,1	-	92,0
Energetická náročnost ekonomiky	2002 146	214	165	123	229	272	187	258	164	184	198	202	254	224	212	210	191	330	-	-
Objem dopravy	2002 120	100	102	85	137	95	96	127	133	103	110	97	126	90	86	101	102	91	-	-

¹⁾ Úroveň pro uvedený rok, nebo pro poslední dostupný rok; ²⁾ Data zaměstnanosti v USA: OECD.

Zdroj: Eurostat, pokud není uvedeno jinak. Detailní definice a vysvětlující poznámky indikátorů stejně jako jednotlivé hodnoty jsou k dispozici na <http://europa.eu.int/comm/eurostat/structuralindicators>

RELATIVNÍ ZLEPŠENÍ VE VÝKONNOSTI STARÝCH ČLENSKÝCH STÁTŮ PODLE STRUKTURÁLNÍCH INDIKÁTORŮ

Vývoj ¹⁾		Ra- kouso	Belgie	Ně- mecko	Dánsko	Špa- nělsko	Finsko	Francie	Řecko	Irsko	Itálie	Lucem- bursko	Nizo- zemsko	Porta- galsko	Švéd- sko	V. Bri- tánie	EU-25	EU-15	USA
HDP na hlavu (PPS, EU-15 = 100)	1999-2003	1,2	1,2	0,8	1,1	2,1	2,3	1,4	3,9	4,8	1,1	2,9	0,5	0,4	1,9	2,1	1,5	1,4	1,2
Produktivita práce na zaměstnance (PPS, EU-15 = 100)	1999-2003	1,1	0,8	0,7	1,7	0,6	1,4	0,6	3,9	3,6	-0,4	-0,1	0,1	0,2	1,2	1,7	1,0	0,7	1,9
Míra zaměstnanosti (%) ²⁾	1999-2003	0,2	0,1	-0,1	-0,2	1,5	0,3	0,6	0,6	0,5	0,9	0,3	0,4	-0,1	0,3	0,2	0,3	0,5	-0,7
Míra zaměstnanosti žen (%) ²⁾	1999-2003	0,8	0,4	0,4	-0,1	1,9	0,6	0,8	0,8	0,9	1,1	0,9	0,9	0,3	0,5	0,3	0,6	0,8	-0,5
Míra zaměstnanosti starších pracovníků (%)	1999-2003	0,2	0,9	0,4	1,4	1,5	2,7	2,0	0,8	1,3	0,7	0,9	2,1	0,2	1,2	1,5	1,0	1,2	0,5
Dosažené vzdělání (20-24, %)	1999-2003	-0,2	1,3	-0,5	0,3	-0,4	-0,4	0,2	0,6	0,9	0,9	-0,4	0,3	1,9	-0,2	0,7	0,5	0,3	-
Výdaje na vývoj a výzkum (% HDP)	1999-2003	0,07	0,11	0,02	0,14	0,05	0,05	0,00	-0,02	-0,02	0,04	-	-0,07	0,05	0,31	0,01	0,03	0,02	0,03
Investice firem (% HDP)	1999-2003	-0,02	-0,28	-0,83	0,02	0,33	-0,38	-0,07	0,65	-0,33	-0,03	-1,10	-0,75	-1,00	-0,38	-0,30	-0,25	-0,30	-
Komparativní úroveň cen (EU-15 = 100)	1999-2002	0,4	-1,8	0,0	2,5	0,4	1,2	-1,7	-1,2	4,9	1,3	0,5	0,4	0,8	-1,0	0,1	0,2	0,0	4,4
Míra lidí ohrožených chudobou (%)	1999-2003	0,0	0,0	0,0	-0,5	0,0	0,0	0,0	-0,5	1,0	0,5	-0,5	0,0	-0,5	0,0	-1,0	0,0	0,0	-
Míra dlouhodobé nezaměstnanosti (%)	1999-2003	0,0	-0,3	0,1	0,0	-0,5	-0,2	-0,2	-0,3	-0,2	-0,5	0,1	-0,1	0,1	-0,2	-0,2	0,0	-0,2	-
Rozptyl měr regionální zaměstnanosti	1999-2003	0,2	-0,1	0,2	-	-0,5	-0,2	-0,5	-0,4	-	-0,1	-	0,0	0,3	-0,2	-0,3	-0,1	-0,5	-
Emise skleníkových plynů (index základní rok = 100)	1999-2002	1,9	0,4	-0,1	-2,0	3,4	2,0	-0,6	3,6	1,6	0,9	4,6	0,2	1,2	-0,2	-0,6	0,1	0,3	0,4
Energetická náročnost ekonomiky	1999-2002	0,7	-10,0	-1,3	-3,0	0,7	-1,3	-1,7	-1,7	-5,7	-3,3	1,7	0,0	2,3	-4,7	-7,3	-2,7	-2,3	-4,0
Objem dopravy	1999-2002	3,0	7,0	-0,6	-2,8	8,6	-0,9	-2,8	-5,0	3,9	0,6	7,1	-2,7	3,2	-0,3	-2,5	-0,1	0,0	-0,8

¹⁾ Úroveň pro uvedený rok, nebo pro poslední dostupný rok; ²⁾ Data zaměstnanosti v USA: OECD.

Zdroj: Eurostat, pokud není uvedeno jinak. Detailní definice a vysvětlující poznámky indikátorů stejně jako jednotlivé hodnoty jsou k dispozici na <http://europa.eu.int/comm/eurostat/structuralindicators>